19 ФЕВ 1992

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ШАЪБОН, 14-КУН.
ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ДАЛВ, 31-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган | 1992 ЙИЛ 18 ФЕВРАЛЬ, СЕШАНБА, 36-СОН • 287 • | НАРХИ обуначига 15 тийин, сотувда 60 тийин.

ЖЕЙМС БЕЙКЕР ЎЗБЕКИСТОНДА

АҚШ давлат котибц Ж. Бейкер ва Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов Самарқандда.
ЎЗАХБОР фотохроникаси.

Ўрта Осиёдаги мустақил давлатларга сафар қилаётган АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкер 15 февраль куни кечқурун Тошкентга келди.

16 февраль куни эрталаб музокаралар бошланиши олдидан Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов ва Ж. Бейкер журналистлар билан учрашдилар.

И. А. Каримов журналистларнинг саволларига жавоб қайтариб, Ўзбекистон демократик ўзгаришлар йўлига собитқадамлик билан ўтганлигини таъкидлади. Тарихда биринчи марта давлат бошлиғи икки номзод кўрсатилиб сайланди, республиканинг давлат мустақиллиги эълон қилинди, эндиликда жаҳондаги тўқсондан кўпроқ давлат мустақил Ўзбекистонни жаҳон ҳамжамиятининг субъекти сифатида тан олди, йигирмадан кўпроқ мамлакат билан дипломатик муносабатлар ўрнатилмоқда.

Айрим оммавий ахборот воситалари, жумладан Москвада нашр этилаётган рўзномалар Ўзбекистонда содир бўлаётган воқеаларни нотўғри талқин этмоқдалар, деди сўнгра Президент. Демократик ўзгаришларнинг бузиб кўрсатилиши оқибатида Америка Қўшма Штатларида, Ғарб мамлакатларида республика тўғрисида нотўғри тасаввур вужудга келмоқда. Мустақил давлат шаънига айтилаётган бўхтондан иборат хуружлар халқлар ўртасидаги, Ўзбекистонда яшаётган турли миллатларга мансуб кишилар ўртасидаги анъанавий дўстликка рахна солмоқда. Умидворманки, деб уқтирди Президент, мазкур учрашувда қатнашаётган журналистлар воқеаларни холисона ёритиб, жаҳон жамоатчилигига Ўзбекистон ҳақидаги ҳақиқатни етказадилар, республикада тинчлик ва тотувликни мустаҳкамлашга, сиёсий ва иқтисодий вазиятнинг янада барқарорлашувига, ўтказилаётган ислоҳотларнинг муваффақиятига ёрдам берадилар.

Ж. Бейкер журналист саволига жавоб берар экан, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирган давлатлар бошлиқларининг Минск шаҳрида бўлиб ўтган сўнгги учрашувига ўз муносабатини қисқача баён этди. Унинг фикрича, гарчи айрим келишмовчиликлар бўлса ҳам, мазкур учрашувда кўпгина муҳим масалалар ҳал этилди. Киев шаҳрида март ойида бўладиган учрашувда ҳам, чамаси, бир қанча масалалар ҳал этилади.

АҚШ билан Ўзбекистон ўртасида дипломатия муносабатлари ўрнатиш тўғрисидаги масалага тўхталиб, Давлат котиби бунинг муҳимлигини таъкидлади. Бу масала, деди у, яна муҳокама қилинади, Вашингтонга қайтиб борганимдан кейин Ўзбекистон раҳбарияти билан учрашувимизга асосланиб, тегишли тавсиялар бермоқчиман.

АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкер билан Президент И. А. Каримов, Ўзбекистоннинг бошқа раҳбарлари ўртасида музокаралар бўлди.

Куннинг иккинчи ярмида Ж. Бейкер Самарқандга борди, кўҳна шаҳарнинг жаҳонга машҳур меъморчилик обидаларини кўздан кечирди.

АҚШ Давлат котиби Тошкент аэропортидан жўнаб кетиши олдидан Ж. Бейкер ва И. А. Каримов журналистлар саволларига жавоб бердилар.

16 февраль куни АҚШ давлат котиби Москвага жўнаб кетди.

Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги.

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

● Самарқанд тиббиёт институти талабалари олдиндан режалаштирилмаган таътилдан қайтишгач, ҳайратланиб қолишлари турган гап. Нега деганда, барча ётоқхоналар, ошхоналар, буфетлар, спорт майдончалари, хуллас, уларга хизмат кўрсатувчи ҳамма иншоотлар ўзгача кўриниш касб этмоқда.

Ҳа, илмгоҳда йигит ва қизларнинг ижтимоий-маиший аҳволини яхшилаш, улар мазмунли ҳордиқ чиқаришлари учун кўпгина ғамхўрликлар қилинмоқда. Лекин, афсуски, бу ишлар фавқулодда вазият вужудга келганидан сўнг амалга оширилаяпти. Чунки бўлажак шифокорлардан бир гуруҳи 16 январдаги Тошкентдаги Талабалар шаҳарчасида содир бўлган тартибсизликларга хайрихоҳлик билдириб кўчага чиққан эди. Яхшиямки ҳаммаси тинчлик билан тугади.

● **Андижонда ўқитувчилар учун «Зиёкор» номи билан янги рўзнома чиқа бошлади. У ўсиб келаётган авлодни тарбиялашнинг долзарб муаммолари, ўқув жараёнини такомиллаштириш юзасидан мактаблар олдида турган вазифаларни ёритиб боради. Янги нашр ҳафтада бир марта 16 минг нусхада чиқарилмоқда.**

● Сирдарё вилоятидаги С. Сиддиқов номли совхоз далаларида плёнка остида экилган помидор кўчатлари гуллади. Сабзавоткорлар 8 март куни дастлабки ҳосилни териб олишмоқчи. Байрамда унга эҳтиёж катта бўлади. Ош-кўклар ҳам етилиб қолди, карам, бошқа хил сабзавот, полиз экинларининг кўчатлари ўстирилаяпти.

● **Самарқанд чинни заводи маъмурияти ўз ички имкониятларини ҳисобга олиб, янги ишлаб чиқариш участкасига асос солди. Бу ерда хориж учун жуда харидоргир нафис чинни буюмлар тайёрланадиган махсус цех очилади. Маҳсулот фақат валютага сотилади.**

Корхонада тайёрланаётган жозибадор пиёлалар, чойнак, лаган, ликопча ва вазаларнинг ҳозир бозори чаққон. Уларни айниқса Саудия, Арабистони, Аргентина, Америка, Ҳиндистон ҳамда Афғонистонда бажонидил сотиб олишаяпти.

● Таллинн денгиз портида 15 мингта «Макаров» тўппончаси топиб олинди. Қоғозда улар спорт жиҳозлари сифатида расмийлаштирилган экан. Юк Ижевск механика заводи томонидан Финляндия фирмаларидан бирига жўнатилаётган эди. Эстон божхонаси ходимлари қуроллар туркумини мусодара қилдилар.

● **Вильнюсдаги «Эльфа» заводи бир вақтлар ўзининг электр двигателлари ва магнитофонлари билан бутун СССРга машҳур эди. Ҳозирги пайтда эса ана шу корхонанинг 1,5 минг ишчиси бекор қолди. Тўғри, улар ойига 650 сўмдан олиб турибдилар, бироқ келажакда нима бўлишини ҳеч ким билмайди. Сабаби, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирган республикалардаги маҳсулот етказиб берувчи бирорта корхона билан шартнома тузилмаган.**

● Иваново яқинидаги аэродромда ҳарбий транспорт авиациясига қарашли Ил-76 самолёти Ереванга учиши олдидан ушлаб қолинди. Текширув пайтида ҳаво кемасида 110 минг метр ип газлама ва тиббиётда ишлатиладиган дока, 100 минг квадрат дециметр табиий ва 24 минг квадрат метр сунъий тери, кўплаб чет эл сигареталари ва Америка арақлари бор эди.

● **Жанубий Осетияда нисбатан осойишталик сақланиб турибди. Бироқ Ахборот комитети матбуот марказининг маълумотларига қараганда, якшанбага ўтар кечаси Грузиянинг Тамарашени қишлоғи ҳамда қўшни Гори райони қишлоқлари чеккаларидан Цхенвалига кираверишга ва ички қўшинларнинг назорат-ўтказиш постларига йирик калибрли пулемётлар ва мерганлик милтиқларидан ўқлар отилган. Қурбонлар йўқ.**

● Инқирозга учраган СССР тақдирини Россия ҳам бошдан кечириши ҳеч гап эмас. Конституциявий суднинг 14 февраль куни бўлиб ўтган очиқ мажлисида шу ҳақда ошкора айтилди. Суд аъзолари таъкидлашларича, Россия Федерацияси ҳудудида кўпдан-кўп тузилмалар пайдо бўлди, уларнинг айрим раҳбарлари Россия Конституциясининг бизга ҳеч қандай алоқаси йўқ, демоқдалар. Бу гап аввало Чечен-Ингушистон, Татаристон, Тува, Ёқутистон ҳамда Краснояр ўлкасига тааллуқлидир.

● **Краснояр ўлкасидаги Шарипово шаҳрида Карл Маркснинг шоҳ асари — «Капитал»га талаб ниҳоятда кучайиб кетди. Ҳозир бу китобни Канск-Ачинск ёнилғи-энергетика мажмуи пойтахтидаги дўконлардан топиш амри маҳол. Сабаби — «Капитал»дан пул қилишни ўрганишга иштиёқнинг зўрлигидир, деб ёзади «Красноярский рабочий» рўзномаси.**

● Швейцария ва Жанубий Урал оралиғида бевосита ҳаво йўли очилди. Ўтган куни Челябинск аэропортида «Руслан» самолётидан юклар тушириб олинди. У Базель—Челябинск масофасида тўхтамасдан учиб келди. Ҳаво кемаси Швейцария фуқаро фонди жамғармасидан 100 тонна юк етказиб берди.

● **Ливаннинг жанубидаги фаластин қочоқлари яшаб турган иккита лагерь Исроил авиацияси томонидан ёппасига ўққа тутилди. Исроил самолётлари ва ҳарбий ҳаво кучларининг вертолётлари Айн ал-Хилва ва Рашидия аҳоли пунктларини бомбардимон қилдилар. Ливан хавфсизлик кучлари келтирган маълумотларга қараганда, тўрт киши ҳалок бўлган, шулардан икки нафари болалар. Оғир жароҳатланганлардан яна ўн нафари вафот этди.**

● Шу пайтга қадар совет фигурачиларидан ҳеч ким эркакларнинг якка учиш мусобақасида олимпиада олтин медали билан тақдирланмаган эди. Бунга куни кеча Альбервилда одессалик спортчи Виктор Петренко сазовор бўлди.

(Ахборот агентликлари ва хориж рўзномалари материаллари асосида тайёрланди).

МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ ДОИРАСИДА ҲАМКОРЛИК ҚОИДАЛАРИГА РИОЯ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

ДЕКЛАРАЦИЯ

Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлар,

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигини тузиш тўғрисидаги битим ва Ҳамдўстликнинг бошқа ҳужжатлари юзасидан ўз зиммаларига олган мажбуриятларга риоя этмасликларини истисно қилишга азму қарор бериб,

халқлар ва давлатлар ўртасида мухолифликлар ва зиддиятлар кучайишига йўл қўймаслик учун ўз масъулиятларини англаб ҳамда ҳамжиҳатлик ва ишонч муҳитини мустаҳкамлашга кўмаклашишга интилиб,

халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф қилган қоидалари ва меъёрларига содиқ эканликларини тасдиқлаб,

қуйидагиларни таъминлашга тантанали ваъда қиладилар:

1. Ҳамдўстлик доирасида ўз зиммаларига олган халқаро мажбуриятларнинг қатъий бажарилиши.

2. Бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик.

3. Ҳудудий яхлитликни ва давлат чегараларининг дахлсизлигини ҳурмат қилиш.

4. Инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликлар, шу жумладан майда миллатлар ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро меъёрларга оғишмай риоя этиш.

5. Ҳамдўстлик давлатларидаги ижтимоий-сиёсий турмушни оммавий ахборот воситаларида холисона ва вазминлик билан ёритиш, шунингдек миллатлараро адоватга олиб бориши мумкин бўлган маълумотларга йўл қўймаслик.

6. Миллатлараро муносабатларда фашизм, ирқчилик, нафрат ва адоват ғояларини тарғиб қилувчи сиёсий партиялар ва гуруҳлар фаолиятини тақиқлаб қўйиш.

7. Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатларнинг бошлиқлари мазкур қоидаларни бузганлик учун масъулият воситасини ишлаб чиқиш, ушбу декларация қоидалари бажарилишига тегишли давлат тузилмалари орқали кўмаклашиш, шунингдек телевидение биринчи программасининг мақоми билан боғлиқ масалаларни пухта ишлаб чиқиш мажбуриятини оладилар.

Минск шаҳрида 1992 йил 14 февралда рус тилида битта асл нусхада тузилди. Асл нусха Беларусь Республикаси ҳукуматининг ҳужжатхонасида сақланади, Беларусь Республикасининг ҳукумати ушбу декларацияни имзолаган давлатларга унинг тасдиқланган нусхасини юборади.

Декларацияни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИНИНГ

ПРОТОКОЛИ

Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлар мудофаа вазирлари (мудофаа комитетларининг вакиллари)га 1992 йил 20 мартда кўриб чиқилишини назарда тутиб маршал Е. И. Шапошников иштирокида ҳарбий масалаларга доир битимлар мажмуини тайёрлаш топширилсин.

1992 йил 14 февраль куни Минск шаҳрида рус тилида бир нусхада тайёрланган асл нусха сақлаш учун Беларусь Республикаси ҳукуматига топширилади. Беларусь ҳукумати ушбу протоколни имзолаган давлатларга унинг тасдиқланган нусхасини юборади.

Протоколни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИНИНГ

БАЁНОТИ

1992 йил 14 февралда Минскка йиғилган Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг давлат бошлиқлари қуйидагиларни билдиришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайдилар:

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг баъзи мамлакатларидаги вазиятнинг ривожланишидан халқаро афкор омманинг хавотирлигини ҳисобга олиб, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги давлат бошлиқларининг Минскда 1991 йил 8 декабрда, Олмаотада 1991 йил 21 декабрда, Москвада 1992 йил 16 январда қабул этилган тегишли ҳужжатларда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигида қатнашувчи давлатлар ўзаро муносабатларида куч ишлатилишига ва куч ишлатиш билан дўқ қилинишига йўл қўймасликлари ва ўз ўрталарида вужудга келиши мумкин бўлган барча низоли муаммолар фақат тинч воситалар билан, музокаралар орқали ҳал этилиши тўғрисида мустаҳкам белгилаб берилган қоидаларга доимий содиқликни принцип эътибори билан тасдиқлаймиз.

Собиқ СССРнинг кўчма ва турғун мулкларини, қурол-яроғлари, техникаси, моддий-техникавий воситалари давлатларнинг розилиги билангина жойлаштирилади. Яқин вақтларда тегишли конвенция ишлаб чиқиб, қабул этилишига рози бўлинсин.

Баёнотни Озарбайжон, Арманистон,, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИНИНГ МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ ИДОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

БИТИМ

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган давлатлар темир йўл транспорти маъмуриятлари ва бошқарув идоралари раҳбарларининг темир йўл транспорти мувофиқлаштирувчи идоралари тўғрисидаги таклифларини кўриб чиқиб, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган давлатларнинг ҳукумат бошлиқлари,

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган давлатларнинг барқарор иқтисодий алоқаларини таъминлашга ҳамда ягона иқтисодий макон доирасида шу алоқаларни мустаҳкамлашга интилиб, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигини тузиш тўғрисидаги битимнинг 7-моддасига асосланиб, ягона темир йўл тармоғини вужудга келтириш ва уни ишлатиш жараёнида орттирилган тажрибани ҳисобга олиб,

қуйидагилар ҳақида келишиб олдилар:

1. Давлатлараро даражада темир йўл транспортининг ишини мувофиқлаштириб туриш ва унинг фаолияти келишиб олинган қоидаларини ишлаб чиқиш учун темир йўл транспорти бўйича кенгаш таъсис этилсин, кенгаш Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган давлатлар темир йўл транспорти маъмуриятларининг ва бошқарув идораларининг бошлиқларидан иборат бўлсин.

2. Темир йўл транспорти бўйича кенгашга:

2.1. Бир ой муддатда мувофиқлаштирувчи транспорт кенгаши билан биргаликда кенгаш ҳақидаги низомни ишлаб чиқиб, уни тасдиқлаш учун тақдим этиш;

2.2. Темир йўлларни ишлатиш фаолиятини мувофиқлаштириш, Ҳамдўстлик давлатлари ўртасида йўловчиларни ва юкларни ташишни уюштиришни тартибга солувчи меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқиш учун темир йўл транспорти бўйича кенгашнинг ижроия комитетини тузиш;

2.3. Бир ой муддатда ижроия комитет тўғрисидаги низом, кенгашнинг тузилиши, штат жадвали, сақлаш харажатлари сметаси ҳамда пул билан таъминлаш тартиби ишлаб чиқилиб, тасдиқлаш учун тақдим этиш топширилсин.

3. Кенгашнинг турар жойи Москва шаҳрида бўлади, деб белгилансин.

Минск шаҳрида 1992 йил 14 февралда рус тилида битта асл нусхада тузилди. Асл нусха Беларусь Республикаси ҳукуматининг ҳужжатхонасида сақланади, Беларусь Республикасининг ҳукумати ушбу декларацияни имзолаган давлатларга унинг тасдиқланган нусхасини юборади.

Битимни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина ҳукуматларининг вакиллари имзоладилар.

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТНИ АМАЛГА ОШИРИШДА КЕЛИШИБ ҲАРАКАТ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИНИНГ

БАЁНОТИ

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатларида ислоҳотларнинг бориши шуни кўрсатдики, ҳар бир мамлакатда шарт-шароит турлича бўлишига қарамай, уларнинг барчаси учун қуйидаги келишилган чора-тадбирларни кўришни таъминлаш муҳимдир:

— Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги турли мамлакатларида хўжалик алоқалари узилишига йўл қўймасликка ва маҳсулот ишлаб чиқарувчилар ўртасида шартнома тузишга доир қарорлар қабул қилиш тезкорлигини ошириш;

— хўжалик бошқарув идораларининг шароитнинг ўзгаришини, шу жумладан ислоҳотнинг меъёрий базасига зарур тузатишлар киритишни тез ва пухта ҳисобга олишларини таъминлаш;

— ижроия ҳокимияти идораларининг ҳар томонлама алоқаларини мустаҳкамлаш;

— ана шу мақсадларни кўзлаб ҳозирги, энг масъулиятли даврда Ҳамдўстлик Давлатларининг бошлиқларига туб иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, шу жумладан улар ўртасида келишиб олинган ислоҳотларни амалга ошириш билан боғлиқ масалаларнинг бутун мажмуи юзасидан бевосита таъсир қиладиган меъёрий ҳужжатларни тезда қабул қилиш имкониятини бериш;

— Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатлари ўртасида иқтисодий масалаларга доир битимларга қатъий риоя қилинишини таъминлаш ҳамда бундай битимлар бажарилмай қолишининг олдини оладиган иқтисодий воситаларнинг таъсирчанлигини таъминлаш;

— маҳсулот етказиб бериш юзасидан тузилган ҳукуматлараро битимларни мунтазам бажармаётган томонларга қарши иқтисодий таъсир чораларини кўриш.

Баёнотни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

ТЕҲРОНДАГИ КЕНГАШ

Теҳронда иқтисодий ҳамкорлик ташкилотида қатнашувчи мамлакатларнинг кенгаши давом этмоқда. Бу ташкилотга Эрон, Туркия ва Покистон киради.

Кенгаш ишида Ўрта Осиёдаги бошқа республикалар ва Озарбайжон делегациялари билан бир қаторда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг раиси Ш. М. Йўлдошев бошчилигидаги Ўзбекистон Республикасининг делегацияси ҳам қатнашмоқда.

МАДАНИЙ ВА ТАРИХИЙ БОЙЛИҚЛАРНИ УЛАРНИНГ АСЛ ЭГАСИ БЎЛГАН ДАВЛАТЛАРГА ҚАЙТАРИШ ТЎҒРИСИДА

БИТИМ

Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлар,

маданий бойликларнинг асл эгалари бўлган мамлакатлар ўз маънавий, маданий ва тарихий меросининг ажралмас қисми бўлган бу маданий бойликларни қайтариб беришга аҳамият бераётганликларини англаб,

маданий бойликларни уларнинг асл эгалари бўлган мамлакатларга қайтариб бериш ёки тиклаш тўғрисидаги БМТ Бош Ассамблеяси қарорининг, шунингдек маданий бойликлар мамлакатга олиб келиниши, олиб чиқиб кетилиши ва унга мулкий ҳуқуқнинг берилишини тақиқлаш ва олдини олиш чоралари тўғрисидаги 1970 йил 14 ноябрь конвенциясининг қоидаларини эътиборга олиб,

халқларга уларнинг санъат асарларини, ёдгорликларини, музей экспонатларини, архивларини, қўлёзмаларини, ҳужжатларини ҳамда маданият ва тарихнинг бошқа ёдгорликларини қайтариб бериш миллий маданиятларни қайта тиклаш, умумий маданий бойликларни сақлаб қолиш ва янада ривожлантиришдан иборат олижаноб мақсадларга хизмат қилишини ва мустақил давлатлар ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга кўмаклашишини тасдиқлаб,

қуйидагиларни келишиб олдилар:

1-МОДДА

Битимда қатнашувчи давлатлар маданий ва тарихий бойликларни уларнинг асл эгалари бўлган мамлакатларга қайтаришга кўмаклашадилар.

2-МОДДА

Битимда қатнашувчи давлатлар маданий ва тарихий бойликларни Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатларга қайтариш, қайтариб берилиши лозим бўлган маданий ва тарихий бойликларнинг тоифасини аниқлаш воситасини барпо этиш ва амалий иш олиб бориш учун тенг асосларда ҳукуматлараро комиссиялар таъсис этадилар.

3-МОДДА

Битимда қатнашувчи давлатлар ҳам тегишли давлат ҳудудида, ҳам Ҳамдўстликда қатнашувчи бошқа давлатларда сақланаётган маданий ва тарихий бойликларнинг тартибга солинган рўйхатини тузиш учун миллий комиссияларни таъсис этадилар.

4-МОДДА

Битимда қатнашувчи давлатлар миллий комиссияларнинг экспертларига бир-бирларининг давлат музейлари, кутубхоналари ва архиви фондлари билан танишиш имкониятини берадилар.

5-МОДДА

Битимда қатнашувчи давлатлар Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлардаги майда миллатлар ва бошқа халқларнинг ўз ҳудудидаги маданий меросини, шу жумладан тарихий, диний ва маданий ёдгорликларни улар ҳозирги вақтда қай тарзда бўлса, худди шу тусда тегишлича сақлашни таъминлайдилар.

6-МОДДА

Битимда қатнашувчи давлатлар уларнинг тегишли маданиятлари тўғрисида ўзаро билимлар кенгайтирилишига кўмаклашадилар, шунингдек улар маданият ва ижодий фаолиятнинг барча соҳаларида ҳамкорликни ва бир-бирларига делегациялар юборишни рағбатлантирадилар.

7-МОДДА

Битим имзоланган пайтдан кучга киради. Битимнинг асл нусхаси сақлаш учун Беларусь Республикасининг ҳукуматига топширилади, Беларусь Республикаси ҳукумати уни сақлаш мажбуриятини олади.

1992 йил 14 февраль куни Минск шаҳрида битимда қатнашувчи давлатларнинг давлат тилларида бир нусхадан тузилган, ҳамма матнлар бир хил кучга эга.

Битимни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

ҲАМДУСТЛИКДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАР ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИ ВА ҲУКУМАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИНИНГ

ПРОТОКОЛИ

Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатларнинг ҳукумат бошлиқларига ва миллий (марказий) банкларига икки ҳафта муддатда собиқ СССР давлат банки моддий бойликлари ва қарзларини тақсимлаш тўғрисидаги давлатлараро битимни тайёрлаш топширилсин.

1992 йил 14 февраль куни Минск шаҳрида рус тилида битта асл нусхада тайёрланган. Асл нусха Беларусь Республикаси ҳукуматининг ҳужжатхонасида сақланади, бу ҳукумат ҳужжатнинг тасдиқланган нусхаларини ушбу протоколни имзолаган давлатларга юборади.

Протоколни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИНИНГ МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ МУДОФАА ВАЗИРЛАРИ КЕНГАШИ ТЎҒРИСИДАГИ

ҚАРОРИ

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигида қатнашувчи давлатлар ҳарбий қурилиш масалаларини мувофиқлаштириш мақсадида **қарор қилдилар**:

1. Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлар мудофаа вазирларининг кенгаши тузилсин.
2. Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлар мудофаа вазирлари кенгаши тўғрисидаги Низом тасдиқлансин.

Минск шаҳрида 1992 йил 14 февраль куни рус тилида битта асл нусхада тузилди. Асл нусха Беларусь Республикаси ҳукуматининг ҳужжатхонасида сақланади, Беларусь Республикасининг ҳукумати ушбу қарорни имзолаган давлатларга унинг тасдиқланган нусхасини юборади.

Қарорни Арманистон, Қозоғистон, Россия, Тожикистон ва Ўзбекистон вакиллари имзоладилар.

Қозоғистон Президенти «П. Г. дан ташқари» деб ёзиб қўйди.

ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИНИНГ

ПРОТОКОЛИ

Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлар ташқи ишлар вазирларига Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатларнинг бошлиқлари 1992 йил 20 март куни Киев шаҳрида кўриб чиқишлари учун собиқ ССР Иттифоқи шартномаларининг ҳуқуқий ворислиги, бутун мол-мулки, давлат архивлари, қарзлари ва моддий бойликлари тўғрисидаги ҳужжатни тайёрлаш топширилсин.

1992 йил 14 февраль куни Минск шаҳрида рус тилида битта асл нусхада тузилди, асл нусха сақлаш учун Беларусь Республикаси ҳукуматига топширилади, Беларусь ҳукумати ушбу протоколни имзолаган давлатларга унинг тасдиқланган нусхасини юборади.

Протоколни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИНИНГ ҲАМДЎСТЛИК БИРЛАШГАН ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ БОШ ҚЎМОНДОНИНИ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДАГИ

ҚАРОРИ

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигида қатнашувчи давлатлар Ҳамдўстликнинг Бирлашган Қуролли Кучларини бошқариш мақсадида:

авиация маршали Евгений Иванович **Шапошниковни** Ҳамдўстлик Бирлашган Қуролли Кучлари Бош қўмондони этиб тайинлашга **қарор қилдилар.**

1992 йил 14 февраль куни Минск шаҳрида рус тилида бир нусхада тайёрланган асл нусха Беларусь ҳукуматининг ҳужжатхонасида сақланади, Беларусь ҳукумати қарорни имзолаган давлатларга унинг тасдиқланган нусхасини юборади.

Қарорни Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Россия, Ўзбекистон ва Украина вакиллари имзоладилар.

Матбуот тарқатиш

ПОЙТАХТ ва умуман жумҳуриятда марказий рўзномаю журналларнинг чакана сотувда тарқатилиши қисман тўхтатилди. Нега? Бу ҳолатни шарҳлашдан олдин қуйидаги фикрларни айтиб ўтмоқчимиз. Марказий даврий нашрларни дўконлардан тополмаётган муштарийлар ва баъзи оммавий ахборот воситаларининг намояндалари бу муаммога ўзларича ёндашишга уринмоқдалар. Айримлар бу масалага сиёсий тус берсалар, бошқалар ҳар хил миш-мишлар тарқатишга сабаб бўлмоқдалар. Нима гап ўзи? Юз берган ҳолатнинг моҳиятини билиш учун биз жумҳурият матбуот тарқатиш маркази бошлиғи Саидмаҳмуд АКБАРОВ билан суҳбатлашдик.

— Бу масалага ойдинлик киритишдан олдин бозор иқтисодиётидан гап бошласак яхши бўларди. Чунки бу муаммоларнинг келиб чиқиши барчанинг бошига бирдек тушган ана шу шароитга боғлиқ эканлиги сир эмас. Бозор иқтисодиётига мустаҳкам заминсиз, бирданига ўтишимиз, эркин нарх-наволар жорий этилиши барча халқ хўжалик тармоқлари каби матбуот тарқатиш идорасига ҳам, даврий нашрларга ҳам қаттиқ зарба бўлди.

Кундалик ҳаётимизда дуч келмаган қийинчилигу муаммоларга бирин-кетин учрай бошладик. Нарх билан боғлиқ масалалар кунлар эмас, соатлар ичида ўзгараяпти. Шу ҳолат бизнинг ва рўзномалар жамоаларининг фаолиятига ўз таъсирини ўтказа бошлади. Натижада биз юқорида сиз ўртага қўйган саволларга дуч келдик.

Ҳаммаси тўғри ва ўринли. Марказий даврий нашрларни (шундай дейишга ўрганиб қолганмиз) жумҳуриятда сотиш масаласига у ёки бу ёндан баҳо бериш, ҳар хил миш-мишлар билан ифода этиш умуман хато. Гапнинг тагини билмаганлар баъзи бўҳтонлар тўқилишига сабаб бўлмоқдалар. Ҳақиқатан ҳам ҳар куни дўконлардан «Правда», «Собеседник» ва ҳоказоларни сотиб оладиган муштарий 1 февралдан мазкур нашрларни тополмаса, бунинг устига миш-мишларни эшитса, ҳайрон қолади-да.

Айни пайтда марказий нашрларнинг сотувда йўқолганига сиёсий баҳо бермасдан, уни иқтисодий тангликдан келиб чиққан ҳол деб билиш керак. Бунга бизда бир қанча далиллар бор. Биз собиқ СССР «Союзпечать» агентлиги (ҳозир бу идора Россия ихтиёрида) бошлиғи муовини Е. В. Курамшиндан телетайпограмма олдик. Унда, жумладан, эркин нарх-навога ўтилиши ва нашрлар нархи қимматлашуви муносабати билан 1 февралдан чакана сотувдаги рўзнома ва журналлар нархи қуйидагича белгиланган: «Известия» 3 сўму 39 тийин, «Комсомольская правда» 2 сўму 59 тийин, «Красная звезда» 3 сўму 30 тийин, «Правда» 3 сўму 57 тийин, «Советский спорт» 1 сўму 98 тийин, «Советская Россия» 3 сўму 56 тийин, «Литературная газета» 7 сўму 71 тийин, «За рубежом» 5 сўму 35 тийин, «Московские новости» 4 сўму 48 тийин, «Футбол» 2 сўму 36 тийин, «Коммерсант» 8 сўму 69 тийин, «Вокруг света» 9 сўму 30 тийин, «Здоровье» 3 сўму 78 тийин ва ҳоказо.

Нархларни кўриб турибсиз, меҳнаткаш уларни харид қила олмай қолди.

— Саидмаҳмуд Саидович, бундай ҳолатдан чиқиш учун нима иш қилинаяпти?

— Йўлини қидираяпмиз, чора-тадбир излаяпмиз. Алоқачилар ҳам бепарво турганлари йўқ. Чунки жумҳуриятимизда мазкур нашрларни қизиқиб ўқийдиганлар жуда кўп. Шунинг учун биз воситачи-даллоллар хизмати баҳридан ўтиб, марказий нашрларни босаётган нашриётлар билан бевосита алоқа ўрнатиш мақсадида шартномалар тузаяпмиз. Ҳозиргача уларнинг қарийб ҳаммасига шартларимизни юбордик. Мушкулотдан шу тариқа чиқишимиз мумкин.

— Шартномаларда қандай талаблар қўйилган?

— Жумладан, мазкур жамоалар Ўзбекистонда ўз рўзномаю ойномаларини тарқатмоқчи бўлсалар, бир сўмдан ошмаган нархда сотишсин, дея шарт қўйдик. Ўзингиз биласиз, юқоридаги даҳшатли нархлар билан марказий нашрлар сотилмай қолди ва бундан кейин ҳам сотилмай қолади. Унда нафақат нашриёту нашрлар, биз ҳам зарар кўрамиз. Бу эса емаган сомсага пул тўлаш билан тенг.

Тадбирларимиз натижасига келсак, февраль ойининг биринчи ярмигача бизни тўғри тушунган ҳолда «Известия» ҳамда «Труд» рўзномаларининг нашриётлари ўз маҳсулотларининг ҳар нусхасини бир сўмдан сотишга розилик бердилар ва улар дўконларда 1 сўму 25 тийиндан сотилаяпти. 25 тийини эса матбуот тарқатиш идораларининг хизмат ҳақи.

— Бу борада жумҳуриятда чиқадиган рўзномаю журналларнинг аҳволи қандай?

— Муштарийларимиз «Союзпечать»нинг Ўзбекистон агентлиги марказий нашрларни сотишни камайтириб ўзиникини кўпайтираяпти, деган фикр туғилмасин тағин. Республикамизда чиқадиган барча нашрларнинг аҳволи оғир. Масалан, ҳар куни 747.146 нусха рўзномаларни олиб, дўконларда сотишимиз мумкин. Бу — бизнинг буюртмамиз. Лекин биз фақат 247.706 ёки 499.440 нусха кам олаяпмиз. Журналлар масаласида ҳам шундай манзара: сотувга 346.230 ўрнига 257.390 нусха тушаяпти. Бунинг сабаблари барчага маълум: қоғоз нархи 10—15 ҳисса, бўёқларники 8—10 баравар қимматлашган.

— Ёпилган нашрлар ва келаси ойларда марказий матбуотга обуна хусусида ҳам икки оғиз сўз айтсангиз!

— Бу борада ҳам ўзгаришлар кўп. Яна обуначиларимиз ҳайрон бўлишмасин: юқоридаги гаплару рақамларнинг обунага умуман дахли йўқ. Ким қайси нархда, қайси рўзномаю ойномага ёзилган бўлса, йил охиригача олиб ўқийверади. Лекин у ёки бу нашрга бир, икки ва уч ойга обуна бўлганлар йилнинг қолган ойларига аввалги нархда ёзила олмайдилар.

1992 йил учун «Спорт-экспресс», «Тайны народной медицины», «Ленинские искры», «Новая газета», «Ориентир» рўзномаларига, «Раторина», «Вестник Верховного суда СССР», «Потребительская кооперация» журналларига ёзилганлар уларни ололмаётган бўлсалар, ҳайрон қолмасинлар: 1 январдан бошлаб мазкур нашрлар умуман ёпилган. Обуначиларга эса пуллари қайтариб берилади...

— Энди мен сизга бир савол берсам,—деди суҳбатдошимиз. — Ўзимизда чиқадиган рўзномаю ойномаларнинг сотувдаги нархлари ҳам кун ора ўзгариб бораяпти, яъни қимматлашаяпти. Масалан, «Халқ сўзи» ва «Народное слово»ни 60 тийиндан олмоқдалар. Айтинг-чи, бу баҳо йил охиригача шундай қоладими ё ўзгарадими?

— Муштарийга ҳақ гапни очиқ айтишимиз керак. Биласиз, нархни рўзнома таҳририяти белгилайди ва «Союзпечать» орқали сотилади. Харажатларимиз 4—5, ҳатто 10 карра ошганлиги маълум. Шу боисдан олдин 10—15 тийин турадиган рўзномаларнинг ҳар нусхаси 60—80 тийинга чиқди. Афсус, биз муштарийни қийин аҳволда қолдираяпмиз. Лекин биз белгилаган 60—80 тийинлар фақат рўзноманинг чўнтагига тушмайди. Жамоалар ҳали ҳам сарфланаётган харажат даражасида нарх белгиланганлари йўқ. Қаранг: «Халқ сўзи»нинг бир нусхаси таннархи 67—68 тийинга тенг. Биз эса 60 тийиндан сотаяпмиз. Ўтган йили ёзилган обуначи 15 тийиндан олаверади. 15 билан 68 оралиғидаги 53 тийин жамоа гарданига зарба. Бошқа рўзномаларда ҳам ҳолат шундай.

Хуллас, шикоят ва кўз ёши қилиб ўтириш билан иш битмайди. Жамики имкониятларни ишга солиб, ҳомийлар қидириб рўзнома чиқармоғимиз лозим, токи муштарий ҳам, журналистлар ҳам катта зарар кўрмасинлар.

Суҳбатдош:
Фахриддин ПАРПИЕВ.

НА СИХ КУЙСИН, НА КАБОБ

ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

МИНСК, 14 февраль. (РАТА—ТАСС мухбири). Ҳамдўстлик давлатлари бошлиқлари, Минск учрашувининг қатнашчилари кеч тунда олий даражада бўлиб ўтган музокара натижалари юзасидан журналистлар билан учрашув ўтказдилар. Учрашувни Украина Президенти Леонид Кравчук очди.

МИНСК, 14 февраль. **(БЕЛТА—ТАСС мухбири).** «Учрашувларимизда Ҳамдўстликка аъзо бўлган барча мустақил давлатларнинг қатнашиши яхши анъана бўлиб қолди», — деди Украина Президенти Леонид Кравчук Минск учрашуви якунлари юзасидан журналистлар билан бўлган учрашувда сўзлаган кириш нутқида. Кенгаш ишида Грузиядан кузатувчи қатнашди, деди у.

Кўпгина ҳарбий-сиёсий ва иқтисодий тусдаги ва халқаро-ҳуқуқий масалалар кўриб чиқилди. 20 та ҳужжат келишиб олинди ва имзоланди. Илгари ҳеч қачон бунча кўп ҳужжат имзоланмаган эди. Умуман учрашувда хайрихоҳлик муҳити ҳукм сурди. Афсуски, кун тартиби ҳаддан ташқари тиғизлиги сабабли бир қанча ташаббусларни кўриб чиқишга улгуриб бўлмади. Бу ташаббуслар давлат бошлиқларининг март ойи охирида Киевда бўладиган навбатдаги учрашувида кўриб чиқилади. Иқтисодий масалаларни ҳал этишга умумий ёндашиш йўли топилди. Шартномалар тузиш йўлидаги ҳамма тўсиқлар олиб ташланди. Томонлар маҳсулот етказиб бериш юзасидан давлатлараро битимларнинг бажарилишини таъминлашга ваъда бердилар, энг муҳими эса — корхоналар ўртасидаги иқтисодий алоқаларни тиклаш тадбирлари белгилаб олинди.

Леонид Кравчукнинг маълум қилишича, авиация маршали Евгений Шапошников стратегик қуролли кучларнинг ва умумий вазифаларни бажарувчи кучларнинг Бош қўмондони этиб тайинланди. Киевда у уч лавозимга: стратегик қуролли кучларнинг қўмондони, умумий вазифаларни бажарувчи кучларнинг қўмондони ва бош штаб бошлиғи лавозимларига номзодларни таклиф этади.

БАЁНОТ

Кейинги вақтларда Россиядаги бир қанча оммавий ахборот воситаларида гўё Ўрта Осиёдан рус тилида сўзлашувчи аҳоли оммавий равишда кўчиб кетишга шайланмоқда, деган гап зўр бериб такрорланмоқда. «Комсомольская правда» рўзномасидан кейин яқинда Россия телерадиокомпаниясининг ахборотида навбатдаги бемаъни «башорат» янгради, буни Россия Федерациясининг халқ депутати Г. Старовойтова айтганлиги билдирилди. Шу хабарда айтилишича, Ўрта Осиёдан гўё 3—5 миллион қочоқ келиши кутилаётганлиги муносабати билан бу ерга БМТнинг бўлинмалари тоифасидаги қўшинларни киритиш зарур бўлиб қолиши мумкин эмиш.

Мустақил давлатнинг миллатлараро муносабатлар соҳасидаги сиёсати ҳақида афкор оммага ёлғон тасаввур ҳосил қилишга уринаётган мана шундай масъулиятсиз, моҳият эътибори билан иғвогарликдан иборат даъволарга қарши Ўзбекистонда кескин норозилик билдирилмоқда. Далил-исботсиз гапларнинг кўп миллионлаб кишилар қулоғига қуйилиши Ўрта Осиё минтақасида фуқаролар тинчлигини ва миллатлараро тотувликни бузишга, аҳолининг бир қисми орасида таҳлика ва саросималик кайфиятини юзага келтиришга, жазавани авж олдиришга, одамларни кўчиб кетишга ундашга кўполлик билан уринишдан бошқа нарса эмас. Бу ниятларнинг гиж-гижловчилик, андишасизлик тусида эканлиги яққол кўриниб турибди.

Кўп миллатли Ўзбекистоннинг бошқа фуқаролари каби рус тилида сўзлашувчи фуқаролари ҳам ўз тақдири учун безовта бўлишига ҳеч қандай асос йўқ. Улар шубҳали сиёсий мақсадларни кўзловчи ғаламис «ҳимоячилар»нинг уйдирмаларини ғазаб билан рад қиладилар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг матбуот шўъбаси.

БИРГАЛИКДА, ҲАЛОЛ МЕҲНАТ БИЛАН

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИ ВА ИШБИЛАРМОНЛАРИ ҲУҚУҚЛАРИНИ АСРАШ ҲАМДА ҲИМОЯ ҚИЛИШ АССОЦИАЦИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИНИНГ РЕСПУБЛИКА АҲОЛИСИГА, БАРЧА ИШБИЛАРМОНЛАРИГА

МУРОЖААТИ

Ҳурматли ватандошлар!

Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг ҳозирги сиёсати инсоннинг маънавий камолоти, республика ҳудудида адолатни, тадбиркорликни қарор топтириш, халқларнинг Конституцияда белгиланган ҳуқуқларини, қадр-қимматларини тиклаш, меҳнаткашни маъмурий-буйруқбозлик тузумининг социалистик эксплуатацияси ва тараққий этган давлатлардан атайин ажратилган мустамлака турмушидан озод этишдек олий мақсадни кўзлайди.

Ҳукумат «Иқтисодиёт — умумхалқ иши» шиори остида республика ҳаётининг барча жабҳаларида миллати, ижтимоий келиб чиқиши, диний ва сиёсий қарашларидан қатъий назар, барча фуқароларнинг иштирокини таъминлаган ҳолда чуқур демократик, иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий ислоҳотларни амалга ошириш ниятида. У фуқароларнинг шахсий манфаатдорлигини ошириш, иқтисодиёт тармоқларининг маълум қисмини хусусийлаштириш йўли билан иқтисодда тадбиркорлик ва хусусий сектор мавқеини кучайтириш асосида жиддий ўзгаришлар қилишга бел боғлаган. Республика Президенти И. А. Каримовнинг астойдил хатти-ҳаракатлари билан ўзбек халқи тарихда илк бор ўзининг мустақил давлатига эга бўлди. Президент бозор иқтисодиётига ўтиш даврида фуқароларни ижтимоий ҳимоялаш чораларини амалга оширмоқда. Унинг ўқитувчилар маошларини ошириш, бошланғич синф ўқувчиларини бепул овқат билан таъминлаш, деҳқонларга томорқа ерлари бериш каби ўнлаб фармонлари ана шулар жумласидандир. Бу ҳужжатлар Республика аҳолисини ижтимоий ҳимоялашда катта омил бўлаётир.

Бироқ ҳозир реакцион гуруҳлар ҳукумат амалга ошираётган иқтисодий, сиёсий, ижтимоий ва ҳуқуқий ислоҳотларга қаршилик қилаётир. Бу эса демократик ўзгаришларга халал бераяпти, республика аҳолисини чалғитаяпти. Халқнинг Президентга муносабатини ўзгартиришга уринишлар бўлмоқда. Ишбилармонларга қарши жиноий ҳаракатлар кўпаймоқда. Бундай ғаламисликларни республиканинг сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий мустақилликка эришиш йўлидаги эзгу ниятларга тўсқинлик деб баҳолаш лозим.

Мана шундай оғир дамларда биз Президентимиз атрофида жамланиб, унинг сиёсатини ҳимоя қилишимиз, тадбиркорлик фаолиятларини янада кучайтиришимиз зарурлигини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

Сўнгги пайтларда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши «Тадбиркорлик фаолияти тўғрисида», «Банк ва банк фаолияти тўғрисида» каби қонунларни қабул қилдики, улар мулкчиликнинг турли усуллари, жумладан хусусий мулкчилик ҳамда фуқароларнинг шахсий манфаатларини оширган ҳолда республика иқтисодий ва ижтимоий ҳаётини тубдан ўзгартиришнинг жуда катта имкониятларини очади.

Республика иқтисодий инқироздан чиқишининг ягона йўли шудир. Бунда республиканинг ҳар бир фуқароси ўзининг иқтисодий ва маънавий куч-қувватини тўла ишга солиши учун қулай шарт-шароит яратилган.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ва ишбилармонлари ҳуқуқларини асраш ҳамда ҳимоя қилиш ассоциацияси 1 таъсис съезди қатнашчилари (раис А. Т. Тилланазаров) юқоридаги мулоҳазалар, иқтисодий, сиёсий ва республика ҳаётининг бошқа жабҳаларидаги ҳозирги вазиятни эътиборга олиб, барча фуқаролар ва ишбилармонларга мурожаат этади:

Бугунги вужудга келган инқироздан тезроқ чиқиб олиш, бозор муносабатларига ўтиш қийинчиликларини бартараф этиш, халқимизнинг турмуш фаровонлигини ошириш, охир-оқибатда мустақил, қудратли ва тараққий этган давлатлар сафига қўшилиш учун ҳар биримиз амалдаги қонунлар асосида астойдил, фидокорона меҳнат қилишимиз лозим. Фақат ҳалол меҳнатгина орзуларимиз ушалишини таъминлаши мумкин.

Сизларни аҳиллик ва ҳамжиҳатлик билан самарали ишлашга чақирамиз.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИ ВА ИШБИЛАРМОНЛАРИ ҲУҚУҚЛАРИНИ АСРАШ ҲАМДА ҲИМОЯ ҚИЛИШ АССОЦИАЦИЯСИ I ТАЪСИС СЪЕЗДИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ.

ОВОЗ БЕРИБ АДАШМАДИК

ИШОНЧГА САДОҚАТ

Сайловолди учрашувларида юксак минбарлардан тоғдек ваъдалар бериб, дабдабали дастурларни баён этган кўпгина депутатлар ҳақида бугун афсус билан гапириш мумкин. Чунки уларнинг аксарияти ўз сўзига содиқ қололмади. Аммо уларнинг орасида кўпчиликнинг ташвиши билан яшаб, меҳр қозонганлари ҳам йўқ эмас. Қорақалпоғистон халқ депутати Е. Т. Мўминовни ҳам сайловчилари шундай фидойилардан деб таърифлашади.

Депутатимиз қисқа вақт ичидаёқ эл ташвишларига елка тутиш учун бор имкониятини ишга солди. У ўз фаолиятини аҳолининг турмуш тарзи билан яқиндан танишишдан бошлади. Хўжаликни айланди. Кўпгина хонадонларда бўлиб одамлар билан суҳбатлашди. Уларни ташвишлантираётган муаммолар билан қизиқди.

Унинг раҳнамолигида Амударё районидаги бир қанча новвойхоналар замонавий ускуналар билан жиҳозланди. Хўжаликлар учун тегишли механизмлар ажратиш масаласи мутасадди ташкилотлар ёрдамида ҳал этилди. Аҳоли турмушининг иқтисодий-маиший шароитларини яхшилаш, уйларни газлаштириш, шахсий уй-жой қуриш учун ер ажратиш, қурилиш материалларини олиш бирмунча енгиллашди. Бу борада жуда кўп мисоллар келтириш мумкин.

Гулнора МАТЁҚУБОВА.

ХИЗМАТКОР ҲАМДА САРКОР

Ўзбекистон халқ депутати Парпишер Саидазимовнинг ташаббуси билан кўпгина хайрли ишлар қилинди. Жумладан, ташландиқ тепаликлар ободонлаштирилиб, дам олиш жойларига айлантирилди. Қаровсиз қолган қабристон тартибга келтирилди. Ошхона, дам олиш хоналари, савдо шохобчалари қурилиб, ишчиларга керакли шарт-шароитлар ҳозирланди.

Айниқса, депутатнинг қаровчисиз қолган кексалар, ногиронлар ва етим-есирларга ёрдам бериш борасидаги ишлари диққатга сазовордир. Шу кунларда 57 нафар қаровчиси бўлмаганлар бепул овқатланишмоқда. 23 нафар ногиронларга эса ойида икки маротаба гўшт, гуруч каби тақчил маҳсулотлардан моддий ёрдам бериб келинаётир. Меҳр-шафқат ошхонаси уларнинг хизматида.

— Хайрли иш учун кетадиган харажат ойида салкам беш минг сўмни ташкил этади, — дейди П. Саидазимов, — булардан ташқари кўп болали аёлларга ҳам меҳр-шафқат фондидан ёрдам берилмоқда.

Наманган темир йўли таъминот бўлимининг бошлиғи П. Саидазимов шаҳар ва қишлоқларда ишсиз юрганларни иш билан таъминлашга, «пахта иши» юзасидан ноҳақ қамалган 24 кишини ўз оиласи бағрига қайтиб келишига жон куйдириб ҳаракат қилди. Тиббиёт ходимларига алоҳида хоналар ажратилиб, керакли жиҳозлар билан таъмин этилди. Жорий йили яна олти маҳаллада янги дам олиш масканларини бунёд этиш кўзда тутилган.

Яна бир янгилик; бу ҳудудда ёрдамчи хўжалик ташкил топди. Бунинг учун 150 гектар ер олиниб, чорвачиликнинг барча тармоғини ривожлантириш йўлга қўйилди. 86 бош қорамол, 5 мингта ғоз, ўрдак, 4 мингта қўй-қўзи сотиб олинди.

— Ҳали олдинда амалга ошириладиган режаларимиз талайгина, — дейди депутат биз билан суҳбатда. — Ишчи-хизматчиларимизнинг саломатлигини яхшилаш ҳамда дам олишлари учун уч қаватли, 100 ўринли шифохона қураяпмиз. «Чортоқ» сиҳатгоҳидан шифобахш сув келтирамиз. Шифохонанинг асосий қисми битай деб қолди, яқин орада фойдаланишга топширилади.

Ҳа, депутат халқ хизматкори, шу билан бирга саркори ҳамдир. Лекин қани энди уларнинг ҳаммаси ҳам буни П. Саидазимовдек қалбан ҳис қилсалар.

Исматилла РУСТАМОВ.

ҲАМНАФАС

Козимжон Шодмонов Ўзбекистон халқ депутати бўлиб сайлангач, Избоскан районидаги энг фаол фуқаролардан бирига айланди. У фақат берилган наказлар билан чегараланиб қолмай, ўзи ҳам янгидан-янги ташаббуслар билан чиқа бошлади. Бунинг натижасида Ботиробод қишлоғи, Тельман номли жамоа хўжалиги ичимлик сув билан таъминланди. Артезиан қудуқлар қазилди, насослар ўрнатилди. Сув танқис жойларга оби ҳаёт етказилди.

Ҳозирги кунларда эса К. Шодмонов асосан аҳолини иқтисодий инқироздан ҳимоя этиш мақсадида елиб-югураяпти. Кичик корхоналарни кўпайтиришга бош-қош бўлаяпти. Унинг бундай фидокорлигию тадбиркорлигини биз чин юракдан ҳис этиб турибмиз.

Муроджон ТЎХТАНАЗАРОВ.

ТАШАББУС

Ҳакимжон Қодиров депутатлик фаолиятининг илк кунлариданоқ берилган наказларнинг ижросига киришди. Унинг бошчилигида Бағдод районидаги «Ленинград» жамоа хўжалигининг Ҳуснобод, Қоровултепа, Қароқчитол қишлоғининг чойхоналари қайта таъмирланди. Чексарой, Чекхитой, Каримбобо ва Рокоссовский қишлоқларида сув миноралари қурилиб, оби ҳаётга бўлган эҳтиёж қондирилди. Бордон қишлоқ аҳолиси учун 1,5 километр масофага оқар сув келтирилди. Қаҳат ва Чуваланчи қишлоқларининг йўлларига тош ётқизилди. «Қизил Ўзбекистон», «Победа» жамоа хўжаликларида янги ўрта мактаб бинолари қурилиши бошланди. «Пахтакор» жамоа хўжалигининг Дашт қишлоғида 420 ўринли спорт иншооти, устахона ва ошхоналар, шунингдек Қаҳат ва Чуваланчи қишлоқларида иккита масжид қурилди.

Мен албатта депутатимиз фаолиятидан ўзим билган айрим мисолларнигина келтирдим, холос. Аммо асалнинг ози ширин дейишганидек, бир сўз билан айтмоқчиманки, у ҳақиқий, фидойи инсон. Биз унга овоз бериб адашмадик.

Жўрабой БОЛТАБОЕВ.

Нонинг борми — мустақилсан!

НЕЪМАТЛАР СУЛТОНИ

УЗБЕКИСТОН ДОН МАҲСУЛОТЛАРИ ДАВЛАТ КОНЦЕРНИ РАИСИ РАҲМАТИЛЛА АҲМЕДОВ БИЛАН МУСОҲАБА

— Раҳматилла Аҳмедович, рўзномамизнинг шу йил 13 февраль сонида нон хусусида муштарийлар билан фикрлашув, маслаҳатлашув бошланганлигидан хабарингиз бўлса керак. Агар ўқиган бўлсангиз, раҳбаргина эмас, бир муштарий сифатида кўтарилган ана шу масалага муносабатингизни билмоқчи эдим.

— Раҳбар сифатида ушбу мақола бизнинг дилимизга, кундалик ташвишларимизга, олдимизга қўйилган мақсаду интилишларимизга яқинлиги, ҳамфикру ҳамнафаслиги шубҳасиз. Аммо оддий муштарий сифатида уни тўлқинланиб, ҳатто баъзан ўзимиз билиб-билмай нонга нисбатан йўл қўйган беҳурматлигимиздан озгина хижолат туйғуси, уялиш ҳиссини сезган ҳолда ўқиб чиқдим. Рўзнома савобли мавзуга қўл урганлигини таъкидламоқчиман. Мақолада зикр этилган «Нон мавзусининг эскилиги», менимча, унчалик тўғри эмас. Чунки ноннинг улуғлиги, тириклигимиз мезони билан ўлчанар экан, бу мавзу ҳамиша тирик, уни эъзозлаш ва таърифлашнинг янги қирралари ҳаётнинг ўзидек адоқсиз.

— Ғалласи борнинг қўли узун, сўзи устун бўлиб келганлигидан тарих гувоҳлик беради. Сизлар албатта бевосита ғалла етиштириш билан шуғулланмасангиз-да, ишингиз омбордаги дон маҳсулотларининг кўламига боғлиқ. Республикамиз супраси қай аҳволда! Юпқариб қолмаганми!

— Тўғри айтдингиз, ғалласи бор одам бадавлат, мамлакат устивор бўлиб келган Бу ҳақда биз таҳлил этаётган мақолада ҳам «нони бор мустақил, нони йўқ қарам» деган зарбли сўзлар битилган. Афсуски, ҳозирча бу борада фахрли сўзлардан ўзимизни тийишга мажбурмиз. Чунки ҳали бизни мустамлакачиликнинг бешафқат асоратлари тарк этгани йўқ. Собиқ СССРнинг пахта мустақиллиги сиёсати туфайли ғалласиз далаларимиз файзини йўқотди, тегирмонларимиз нураб тугади, омборларимиз ҳувиллаб бўш қолди. Аммо бу, ғалламиз йўқ деган сўз эмас. Республика ҳукумати аҳолини нон ва нон маҳсулотлари билан таъминлашнинг барча чора-тадбирларини кўрган. Халқимизнинг бошига бир бурда нон қайғуси ҳеч қачон тушмагай. Агар республикамизда етиштирилаётган дон маҳсулотлари эҳтиёжимизнинг фақат 2—3 фоизини қондиришини эътиборга оладиган бўлсак, келажакда четдан сотиб олинадиган ғалла миқдорини камайтириш тадбирларини кўриш ҳаёт тақозосидир. Лекин ҳали-вери супрамиз юпқармайди. Кўнглингиз тўқ бўлсин.

— Сўзингиздан маълум бўлдики, аҳоли эҳтиёжи асосан четдан сотиб олинадиган ғалла эвазига қондирилар экан. Қайси давлатлар билан кўпроқ алоқа қилинмоқда! Мабодо, қўйнида тоши бор «дўст» мамлакатлар эмасми, деган ҳадик ҳам йўқ эмас кўнгилда. Бу борада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги (МДҲ) тутган йўл қандай!

— Биз асосий ғаллани четдан олишимизга қарамай ҳеч қачон қийин аҳволга тушмаганлигимизни яна бир карра таъкидламоқчи эдим. Агар буғдой ҳисобида бир кеча-кундузда 11.800 тонна дон маҳсулоти сарф қилинишини ҳисобга олсак, бир йилдагиси оз миқдор эмаслиги маълум. Бундай улкан ҳажмдаги ишни бажариш албатта мутахассис кадрларимизнинг ўз вазифаларига ўта масъулият билан ёндашишлари, раҳбарларимизнинг давлатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларини мувофиқлаштириб бориш борасидаги тинимсиз изланишлари эвазига қўлга киритилмоқда.

Қардош Қозоғистон республикаси бизнинг бу борадаги асосий ҳамкоримиз. Лекин ўтган йилги қурғоқчилик туфайли шартнома бажарилмади. Зора, янги ҳосил янги шартномаларнинг ижросини таъминлаб мушкулимизни осон қилса. Лекин фақат Қозоғистоннинг буғдой хирмонига кўз тикиб ўтириш тадбирсизлик бўлур эди. Бу борада республика раҳбарияти «дўст» танлашда хатоликка йўл қўймаяптилар деб ишонишни хоҳлардим. Чунки бизга ўз ғаллаларини тавсия қилаётган давлатлар оз эмас. Улар албатта бундан манфаатдор. Бор товоғим, кел товоғим усули хорижийларга қўл келиб қолди. Албатта, арзон эмас, қиммат. Бир кило пахтага 14 килограмм буғдой беришаяпти. Шу ўринда пахтакорларимизга яратган ризқ-рўзлари учун раҳмат айтиб ўтишни истардим. Амриқо, Туркия, Оврупонинг бир қатор давлатлари биз билан алоқа қилишга ҳозиру нозир. Ҳозирча ўртамиздаги савдо-сотиқ ёмон эмас. МДҲнинг тутган йўлига келсак, келишувга кўра унинг номига четдан келаётган ғалланинг 100 фоизидан 8,3 фоизи республикамизга ажратилади.

— Раҳматилла Аҳмедович, ноннинг азизлигини ҳеч ким инкор этолмайди. Биз ҳам бундай фикрдан йироқмиз. Лекин унинг хуштаъмлигини янада оширишда хилма-хиллигини таъминлаш, менимча, исрофгарчиликнинг олдини олувчи тадбирлардан бири.

— Республикамиз аҳолиси истеъмол қилаётган нон маҳсулотларининг 40 фоизи бизнинг чекимизга тушади. Кўпроғи «Узбекбирлашув» зиммасида. Ҳозирги кунда 170 турдан кўпроқ нон ёпилади. Йилига 12—12 янги тури жорий қилиниб, харидор талабига жавоб бермайдиганлари билан алмаштириб турилади. Бироқ шунга қарамасдан нон заводлари билан савдо ташкилотлари ўртасидаги ҳамкорликнинг яхши йўлга қўйилмаганлиги, аҳоли истак-талабларининг тўла ўрганилмаслиги оқибатида савдо пештахталарида ўтмасдан суви қочиб, қотиб қолган нонлар нон заводларига қайтарилади. Бунга ҳам чидаса бўлади. Лекин сал аввалроқ бундай нонлар молларга емиш бўлиб кетган ҳоллар ҳам бўлганлиги сир эмас.

— Демак, ҳозир молини нон билан боқувчи диёнатсизларга чек қўйилди, демоқчисиз-да...

— Албатта. Республика раҳбариятининг нон нархини оширганлиги, купоннинг жорий қилинишини ким қандай баҳоласа, ўзининг иши. Лекин бир мутахассис ва оддий фуқаро сифатида буни юз фоиз қўллаб-қувватлайман. Чунки бу тадбир бели оғримасдан нонни кўндаланг тишловчи, уни беҳурмат қилувчи юмуқ кўзларни очиб қўйди.

— Бу ҳақда кейинроқ тўхталамиз. Ҳозир дўконлардан қайтиб келган нонлар хусусидаги суҳбатимизга қайтсак. Ўтмай қолган ва заводга қайтарилган нонларнинг тақдири нима кечади, улар миқдори кўпми!

— Ноннинг ўтмай заводга қайтиши юракка оғриқ соладиган ҳодиса. Бу маҳсулотимизнинг сифатсизлиги боисидир балки. Аммо кузатишлар бу ҳоллар кўпроқ савдо дўконларининг ўша ҳудуддаги аҳоли эҳтиёжини тўғри ҳисобга олмасдан буюртма бериши сабабли рўй беришини тасдиқламоқда. Албатта, қайтган нонларга «иккинчи ҳаёт» бахш этилади. Бироқ ўртада ортиқча меҳнат, сарф-харажат деган нарсалар бор. Бундай ҳолатларга чек қўйиш тадбирлари кўрилган. Бу борада дастлабки натижаларга эришмоқдамиз. Янгиер, Урганч, Қўқон шаҳарларида бундай хунук оқибатлар рўй бермаяпти. Лекин Бухоро, Нукус шаҳарларида шунга ўхшаш салбий ҳодисалар бот-бот такрорланиб турибди. 1991 йилда жами 649 тонна ўтмай қолган нонлар заводларга қайтарилган. Мен буни оз дейишга ҳаққим йўқ. Чунки ноннинг ушоғи ҳам нон.

— Энди сиз тилга олиб кетган нон маҳсулотларининг таннархи, жорий қилинган купон усуллари хусусидаги мавзуни давом эттирсак. Маълумки, бу тадбирлар нонимизни, унимизни четга ташиб кетишдан муҳофаза этиш, нон исрофгарчилигига чек қўйиш мақсадида амалга оширилди. Нарх-наво ошмасдан олдингига нисбатан ҳозирги кунда нон маҳсулотига бўлган талаб ўртасида ўзгариш борми!

— Ана шу тадбирлар белгиланганлиги неъматлар султони бўлган нонимизни беҳуда исрофгарчиликдан, хомталаш бўлишдан асраганлиги фактларидан мен бениҳоя хурсандман. Агар 1991 йилда нарх-наво ошиши арафасида — декабрь ойида, қайсиким одамлар орасида асоссиз ваҳималар тарқалган кунда 1.600 тонна нон ишлаб чиқарилган бўлса, январь ойида 1.375 тоннага тушди. Тошкент шаҳрида 584 тоннадан 481 тоннага камайди. Бу аста-секин эҳтиёж талабга яқинлашиб бораётганини кўрсатади.

— Раҳматилла Аҳмедович, янги лавозимда иш бошлаганингизга кўп вақт бўлгани йўқ. Ўзингиз тўғрингиздаги маълумотлар муштарийларимизни қизиқтириши шубҳасиз. Мумкин бўлса, раислик курсисигача босиб ўтган йўлингиз, оилангиз тўғрисида сўзлаб берсангиз.

— Бутун ҳаётимни Қува дон маҳсулотлари комбинати билан боғлиқ десам, хато қилмайман. Меҳнат фаолиятимни шу ерда оддий ишчиликдан бошлаганман. Сўнгра электромонтёр, инженер ва 1976 йилдан бошлаб директорлик қилдим. Оилам ва фарзандларим бор. Раислик курсисига келсак, бундай боғларда юрмаганлигим учун анча қийин бўлаяпти. Лекин қийналсак ҳам нафимиз халққа тегса, деган умиддаман.

Суҳбатдош:
Ю. БЕКМУРОДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

КУЛЧА ИСИ

Алла айт, онажоним,
алла айт,
Менга эмас, бир бурда
нонга айт.
Мен-ку катта бўлдим,
катта бўлсин нонимиз,
Алла айт, онажоним,
алла айт.

Эски жўва бозорига йўл олар эканман шоирнинг шу сатрлари хаёлимга келди. Бу нола тарихнинг қабатларида қолиб кетгандай, узоқ-узоқлардан эшитилгандай бўлди. Ҳозирги кунда нонга бўлган муносабат, қимматчилик шундай аччиқ нолаларнинг юзага қалқиб чиқишига олиб келмасайди деб хавотирга тушдим.

Нон бозорида 15—20 чоғли новвой нонларни мақтаб сотишаяпти. Патир нон 4—5 сўм, оби нон 2 сўм. Харидорлар савдолашмай сотиб олишаяпти, юзлари ташвишли кўринади. Улардан бирини суҳбатга тортдим.

— Ҳар куни шу ердан нон сотиб оласизми?

— Йўқ. Бунга пул чидайдими, уйда ўн жонмиз. Кўпроқ дўкондан оламиз.

— Қийин эмасми?

— Одамзот нон билан тирик. Барибир қиммат бўлгани яхши бўлди. Ноннинг қадрига етадиган бўлдик. Шу пайтгача нон билан мол боққанлар ҳам бўлди.

Харидорнинг гапларида жон бор. Новвой йигит билан суҳбатлашганимда, у ўзини четга олмоқчи бўлди. Ўзини таништиришни эп кўрмади.

— Нонни арзонроқ сотишнинг иложи йўқми? — сўрадим ундан.

— Тирикчилик-да. Ун қиммат бўлса, буни бозорга олиб чиққунча биз ҳам оз меҳнат қилмаймиз. Тандирга ўтин, кўмир керак. Патирга қўй ёғи қўшилмаса ўхшамайди. Буларнинг баҳоси қанча экани ҳаммага маълум.

— Унни қаердан оласиз?!

— Кооперативга ёзилганмиз. Патент билан оламиз. Яна икки ҳисса баҳосига қўлда ҳам бор. Қаерда эканини айтолмайман.

Бу гап мени ўйлантириб қўйди. Халқнинг нонини туя қилаётганлар кимлар? Бировнинг насибасидан ҳазар қилмасдан бойлик орттираётганлар ким? Халқнинг ҳаётдан норозилигини ошираётганлар, студентлар шаҳарчасидаги каби ғалаёнларга ҳисса қўшаётганлар шулар эмасми? Егани нони бўлмаган эл мутe ва аламзада бўлиб бораверади. Қаҳатчилик бўлмаслиги учун халқ баҳамжиҳат бўлиши керак. Ҳукуматнинг ҳар бир кило уни ҳисобда бўлиши, ҳаммага тенг тақсимланиши зарур. Нон — сиёсатга айланаётган ҳозирги пайтда унга бўлган назоратни кучайтириш зарурати туғилаяпти. Ҳеч ким бировнинг насибасига чанг солмаслиги керак.

Шу оломон ичида нонни эгри қўл билан тандирдан узаётганлар ҳам, бировларнинг ризқини пулга чақаётганлар ҳам, элим-юртим деб чопаётганлар ҳам бор. Одамлар бир-бирларини назорат қилишга, инсофга чақиришга ёки ҳар кимнинг виждонига ҳавола қилишга чоғланган давр бу.

Бир қоп ундан 200 тагача нон ёпиш мумкин экан. Буни пулга чақсак, новвойга анча фойда қолади. Новвой элни тўйдиришни эмас, ўз ҳамёнини ўйласа ноннинг қиммат бўлиши тайин. Нони қиммат юртнинг дастурхонидан қут-барака кўтарилади.

Маълумки, дон маҳсулотлари кўпроқ четдан сотиб олинади. СССРнинг пахта мустақиллиги деб, ўзимиз нонга қарам бўлганимиз рост. Аҳвол ўнглангунча одамларга инсоф, деҳқонларга тўзим берсин. Ўзимизда дон етиштириш кўпайса, нонимиз арзон бўлиши тайин. Нон қадрини баланд тутишни ўргансаккина, ўз нонимизга эга бўламиз. Нони бор халқнинг келажакка умиди, ҳаётга чанқоқлиги ортади. Нонни қадрласак, ўз халқимизнинг, юртимизнинг қадрига етамиз.

О. РАҲИМОВ.

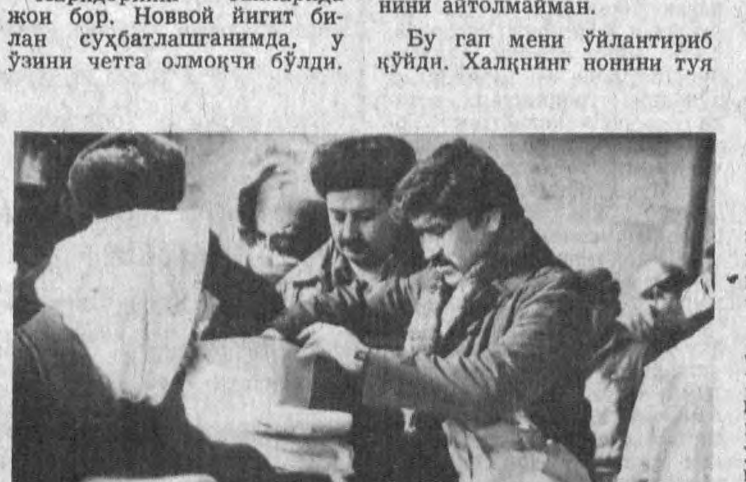

СУРАТЛАРДА: Тошкентнинг Эски шаҳар даҳасидаги нон бозорида.

В. ТУРАЕВ суратга олган.

Муштарийлар ҳукмига

«ХАЛҚ СЎЗИ»нинг 15 февраль сонида «Муроса қилолмайман!» рукни остида босилган «Миллатчилик жувозини айлантираётганлар» сарлавҳали луқмани ўқиган бўлсангиз керак. Унда «Халқ ва демократия» ойномасининг 1992 йилги 2-сонида берилган «Инсон ҳуқуқларининг «ҳимоячилари» нима учун жонбозлик қилмоқдалар?» мақоласи (муаллиф — юридик фанлар доктори Борис Аронович Миренский)нинг ғоявий зарари хусусида сўз юритилган ва бу «илмий-амалий қимматли асар» рўзноманинг навбатдаги сонида чоп этилиши таъкидланганди.

Ваъдага биноан қуйида ушбу мақола босилмоқда.

Марҳамат, ўқинг ва унинг нақадар фойда ёки зиён келтириши тўғрисидаги мулоҳазаларингизни «Халқ сўзи»га ёзиб юборинг. Таҳририят уларни таҳлил этиб, бамаслаҳат бир хулосага келиб, сизнинг ҳукмингизни ва ўз нуқтаи назарини ўртага ташлайди.

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИНГ «ҲИМОЯЧИЛАРИ» НИМА УЧУН ЖОНБОЗЛИК ҚИЛМОҚДАЛАР?

Э. ЮСУПОВ ВА Г. ҲИДОЯТОВЛАРНИНГ МАҚОЛАСИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

Демократик ислоҳотларни амалга ошириш ва ҳуқуқий давлат қурилишининг ҳозирги босқичида бизнинг ички сиёсатимиз гражданларнинг уларнинг жамиятдаги мавқеи бўйича тенглигини ва шахсни ҳар томонлама ривожлантиришни таъминлашга қаратилган. Миллий сиёсатда инсон ҳуқуқларига риоя қилиш — XX аср охирида эришилган ютуқларимизнинг энг муҳим кўрсаткичидир. Ваҳоланки, миллатлараро муносабатларни қайта қуришга турғунлик давридан мерос бўлиб ўтган иккита йирик муаммодан биридир (иккинчиси — иқтисодиётдаги жуда оғир аҳвол).

Бироқ, назаримда, миллатлараро муносабатлардаги кўп сонли жиддий нуқсонларни ҳадеб таҳлил қилиш ва намойишкорона кўрсатавериш катта хатодир. Аслида улар етарлича маълум ва уларга бўлган қизиқиш аста-секин пасайиб бормоқда. Энг муҳими ана шу «мерос»ни келгуси авлодлар тузатмаслиги учун уларни яна такрорламасликдир. Агар биз ўз хатоларимизни билсак, яхшиси уларни дарҳол тузатишимиз, миллатлараро муносабатлар ривожини тўғри оқимга йўналтиришимиз керак, бунинг учун ҳуқуқий воситалардан фойдаланмоғимиз зарур.

Э. Юсупов ва Г. Ҳидоятовларнинг «Дадил қарорлар, келажакка сакраш зарур» мақоласи («Инсон ва сиёсат», №6, 1991) билан танишиш, афсуски тескарисини кўрсатади. Принципда улар ўз нуқтаи назарлари бўлиши ҳуқуқига эгалар. Лекин ҳамма гап шундаки, юқори илмий даражалари, унвони ва мансабини ҳисобга олмаганда, Э. Юсупов — Ўзбекистон Республикаси халқ депутати, Г. Ҳидоятов эса миллатлараро муносабатлар муаммоларини тадқиқ қилишга доир республика марказини бошқаради. Шу сабабли уларнинг биргаликда чиқишларини оддий журналхонлар официоз ўрнида қабул қилишлари аниқ.

Гапни ҳақли ҳурмат-эътиборга сазовор муаллифлар шахсига қаратмаган ҳолда ҳам беихтиёр ўзингга: «давлат арбоблари» нимага даъват этмоқдалар? деб савол берасан. Инсон эркинликлари ва ҳуқуқлари декларацияси қабул қилиниши ва уни республикамиз парламенти томонидан маъқулланишидан бор-йўғи бир неча ой аввал улар бунга қарши чиқдилар (Э. Юсупов Москва ва Тошкент парламентларида қандай овоз берганлигини билмадим), русий забон аҳолини туб ерли аҳолига тўлиқ бўсундиришни ёқладилар ҳамда «славян тилларида сўзлашувчи диаспоралар» деган «янги» атамани жорий этдилар. Бу «янгиликлар» устида муфассалроқ тўхташимизни тақозо этади.

Маълумки, қайта қуриш КПСС МКнинг апрель (1985 йил) Пленумидан сўнг бошланди. Бироқ М. С. Горбачев аввалги Литванинг партия активида сўзга чиқиб (Вильнюс, 1990 йил, январь), у аслида 1989 йилдан бошлаб олға силжий бошлаганини қайд этди. Ҳокимиятнинг юқори доирасида миллий масалага доир қарорлар Тбилиси, Тоғли Қорабоғ, Фарғона водийси, Янги Узень ва мамлакатнинг бошқа минтақаларидаги маълум қайғули воқеалардан сўнг, яъни 1989 йилнинг иккинчи ярмида қабул қилина бошлади. Тўрт йилдан ортиқ вақт қайта қуришни бошлаш учун кетди. Натижада ташаббус ўз таркибига кўра бир хил бўлмаган миллий уюшмалар қўлига ўта бошлади. Уларнинг баъзилари ўзлари учун кетма-кет ён беришларга эга бўла бориб, жойлардаги давлат органларини шантаж қилиш билан шуғулландилар. Бундан гарчи айримлари бунга сазовор бўлса-да, норасмий ташкилотларни тарқатиб юбориш ёки тақиқлаш керак деган маъно чиқмайди. Айни шу сабабли Ўрта Осиё минтақасида Буюк Туронни барпо этиш шиори остида амалда мамлакатимиз катта қисми туб ерли халқларини орқага, ўрта асрларга қайтариш мақсадини ўз олдига қўйган Ислом тикланиш партиясини легаллаштиришга уринишлар кишиларда хавф туғдирмоқда. Буни нафақат коммунистлар, балки ўтмишдаги тоталитар системага қарамай озодлик ва мустақиллик нашъасини тотган халқларнинг ўзлари ҳам хоҳламаяптилар. Республикада демократик ислоҳотлар учун ҳаракатнинг ташкилий жиҳатдан шаклланиши бунинг исботидир.

Кўп партиявийлик эндиликда реал воқеликка айланди, лекин жамиятимиз партиялар қандай негизда пайдо бўлаётганига бефарқ қарай олмайди. Агар ҳатто улар бир қисмининг ҳаракат дастури миллатчилик ва экстремизмдан иборат бўлса, уларни тузишга йўл қўймаган дуруст. Акс ҳолда вазиятни бошқариб бўлмай қолади. Ҳолбуки, Э. Юсупов ва Г. Ҳидоятовлар мақоласида айни шундай номақбул позиция қўллаб-қувватланади.

Наҳотки муаллифлар қайта қуриш даврида анкетанинг машъум «бешинчи банди» ҳаддан ташқари катта аҳамият касб этганини сезишмаса? Баъзи муассаса ва ўқув юртларида у қўшалоқ банд: ота ва онанинг миллати билан тўлдирилмоқда. Аввалги СССРдан яқинда ажралган Литва Республикаси ва Беларусь Республикасида гражданларнинг паспортларида «миллати» банди олиб ташланган бир пайтда ана шундай бўлмоқда. Бизда эса энди миллатга мансублик эркин танлаш, тил, маданият (ҳатто дин), байналмилалчиликни ўз ҳаётининг принципларидан бири деб дунёда биринчи бўлиб эълон қилган давлатнинг граждани ўсган, тарбияланган ва яшаётган миллий муҳит билан эмас, балки қандайдир биологик-генеологик — маъмурий қисмат билан белгиланмоқда. Нима учун?

Агар бу нарса исломга мойилликни таъкидлаш истаги бўлса, бундай йўлни энг яхши йўл деб бўлмайди. Олмаота декларациясини имзолаган ўн бир республиканинг олтитаси мусулмон республикалари бўлганлиги сабабли ҳам мустақил давлатларнинг янги ҳамдўстлигида уларнинг роли ошади. Бу ҳол улар билан кўпроқ ҳисоблашишга мажбур этади, бунда миллатнинг ҳам, тилнинг ҳам аҳамияти бўлмайди.

Айтиш лозимки, нима учун норасмий уюшмалар бошқа муаммолар қаторида эътибор марказига иттифоқдош ва автоном республикаларда давлат тили ҳақидаги масалани қўйганликлари сабабини дарҳол англашга муваффақ бўлинмади. Тақлид қилиш касалига кўпгина республикаларнинг вакиллари чалинди. Тўғри, миллий тилларни тиклаш лозим. Лекин ана шу асосда тенг ҳуқуқлиликни ва бошқа халқлар тилларини ҳурмат қилишни камситиш керак эмас. Бунда ва бошқа ҳолларда қонун чиқарувчи олий органлар олдинни кўриб тез ҳаракат қилишлари, умумий принципларни ишлаб чиқишда орқада қолмасликлари лозим. Ана шундай жойларда таассуфли хатолар ҳам кам бўларди.

Хусусан, агар СССР халқ депутатларининг биринчи съездида умумдавлат миллатлараро тил — рус тили ҳақида қонун қабул қилинганда эди, муаммо бу қадар ўткир тус олмас эди. Афсуски, юзага келган вазиятда давлат тили ҳақидаги масаладан русий забон аҳолини кўпгина республикалардан сиқиб чиқариш воситаси сифатида фойдаланила бошланди. Давлат тилини ўрганишга мажбур этишни, фаолиятнинг бу тилни билиш мажбурий бўлган ижтимоий соҳалари рўйхатини жорий этишни бошқача баҳолаб бўлмайди. Бунинг устига уларни аниқ белгилаб қўйилган муддатларда эгаллаш зарур.

Турғунлик даврида сунъий равишда ёзилмаган принцип шаклланди. Агар ҳокимият ва бошқарув органларида биринчи шахс (министр ёки давлат комитети) туб ерли миллатга мансуб бўлса, иккинчи шахс (биринчи ўринбосар) — русий забон аҳолининг вакили бўлган. Аста-секин бу принцип ўрнини бошқаси эгаллади: ўринбосарлардан бири — русий забон. Ҳозир эса кўпгина министрлик ва идоралар раҳбариятида русий забон аҳолининг биронта ҳам вакили йўқ. Бунинг устига, бир қатор хокимият ва бошқарув органларида, ҳатто структуравий бўлинмаларда бошқарма ёки бўлим бошлиғи даражасида русий забон ходимлар ишламаяпти. Ҳозирча улар оддий вазифаларда қолмоқда, давлат тилини билиш талаби эса уларни бу вазифалардан ҳам сиқиб чиқаради. Хўш, турли миллат кишиларининг тенг эканлиги қаерда қолди? Русий забон аҳолининг кўчиши аввало ўзбек халқига қандай таъсир кўрсатиши ҳақида кимдир ўйлаши керак-ку. «Бирлик» йўлбошчилари, бошқа кучлар ҳам бу борада ташвишланаётганлиги бежиз эмас.

Ҳайқириқли ватанпарварликни ўз халқини чинакам севишдан фарқлаш лозим. Миллий тил муаммосидаги сўл радикализм ватанпарварлик эмас, балки аниқроғи, аксидир. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг охирги съездида гитлерчилар Германиясига виждонан меҳнат қилган, сўнгра фашистлар ҳарбий кийимини социологнинг замонавий кийимига алмаштирган Боймирза Ҳайит ана шу уюшманинг тўла ҳуқуқли аъзоси қилиб қабул этилганлигини қандай баҳолаш мумкин? Унинг собиқ ватани Ўзбекистон етимлар учун умумиттифоқ болалар уйига айланган вақтда «Абвер» ҳарбий разведкаси ва Туркистон легионининг қандай фаолият кўрсатганини ҳимоя қилиш учун унда маълумотлар етарли бўлса керак.

Албатта, ҳаётнинг ўзи ўзинг яшаётган Республика халқининг тилини ҳеч бўлмаганда сўзлашиш даражасида билишга мажбур этади. Республикамизда ҳам русий забон аҳоли томонидан ўзбек тилини ўрганиш бобида, тўғри, оз бўлса ҳам чоралар кўрилмоқда. Лекин кимки соғлиги, кексалиги, ёш болалиги ва ҳоказо сабаблар туфайли уни эгаллаб олмаса, уни ҳуқуқбузувчи деб тан оладиларми?

Радикализмга яна мисоллар келтириш мумкин. Аширов автомашинани олиб қочган, уни ДАИ ходимлари қувишган ва жиноят устида қўлга олишган. Бу иш тунда, менинг шаҳар бўйича навбатчилигим вақтида бўлган. Жиноятлар содир бўлганлиги хусусидаги фактлар бўйича аризалар кўплиги сабабли, мен тергов протоколларини олиб қочиш гувоҳи бўлган ДАИ ходимларига тарқатдим. Ва улар ўз қўллари билан тўлдирдилар. Кўргазмаларни ўз қўли билан баён этиш, жиноят-процессуал қонунда кўзда тутилган. Ўз хоҳишларига қараб кўргазмани уларнинг баъзилари рус, баъзилари ўзбек тилида ёздилар. Лекин прокурор айблов хулосасини тасдиқламади ва жиноий ишни қўшимча тергов учун қайтарди. Сабаби: гувоҳлар она тилида кўргазма бериши мумкинлиги хусусида ёзма равишда огоҳлантирилмаганлар. Мантиқ бир четда қолди, прокурор кўрсатмаси эса терговчи учун мажбурий.

Ғаройиб ҳоллар ҳам юз бериб туради. Икки ёшли ўғлим ўзбек тилини ўрганиши учун уни болалар боғчасининг миллий кичик группасига бердим. Бир ҳафтадан сўнг уни менга қайтардилар, тарбиячилар бола энди умуман сўзлашишни ўрганмоқда, у ҳали рус тилида сўзлашишни ҳам билмайди, деб тушунтирдилар. Бирданига икки тилда сўзлашишни ўрганишга йўл бўлсин!

Юристларга маълумки, республикамиз жиноят кодексининг 64-моддаси миллий ва ирқий тенг ҳуқуқлиликни бузганлик учун жавобгарликни кўзда тутади. Ана шу жиноий-ҳуқуқий нормани жиноят таркибини ҳосил этувчи ҳаракатлар қаторидаги диспозицияси «ирқий ёки миллий мансублигига боғлиқ равишда гражданларнинг ҳуқуқларини бевосита ёки билвосита чеклаш ёки уларнинг имтиёзларини бевосита ёки билвосита ўрганиш» деб аталади. Лекин кўрса ҳам кўрмасликка олиш керак эмас. Ҳаммага маълумки, олий ўқув юртига, ишга киришда, хизматда, раҳбарлик лавозимига кўтарилишда туб ерли аҳоли вакиллари доимо имтиёздан фойдаланганлар. Бундай амалиёт ҳозир ҳам давом этмоқда. Шу сабабли, миллатлараро негизда низолар бошланганда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари саросимага тушиб қолишди. Уларнинг ҳуқуқий онги айбдорларни миллий ва ирқий тенг ҳуқуқлиликни бузганлик учун жиноий жавобгарликка тортиш учун тайёр эмаслиги маълум бўлди. Жиноят кодексининг 64-моддаси республикамизда қарийб ўттиз йил давомида қўлланилмаган. Кўплар ҳозир ҳам туб ерли аҳолига бевосита ёки билвосита имтиёзлар бериш бобида миллий сиёсатни рўёбга чиқаришни жиноят таркиби сифатида кўзда тутилган шунга ўхшаш ҳатти-ҳаракатлардан фарқлай олмай бошлари гаранг.

Э. Юсупов ва Г. Ҳидоятовлар юрист эмас, улардан тилга олинган чегараланишни кўрсатиб беришни талаб қилишга ҳаққимиз йўқ. Лекин уларнинг мақоласини ўқирканмиз, беихтиёр савол берамиз: бундан сўнг қандай қадам қўйилади? Агар туб ерли аҳолига бўйсундириш ва унинг тилини ўрганиш йўли билангина, «славян тилларида сўзлашувчи диаспоралар» ҳуқуқларини кафолатлаш зарурати позициясида турсак, «Ўзбекистон —ўзбеклар учун», «Тожикистон — тожиклар учун» ва ҳоказо, шиорнинг пайдо бўлиши ҳеч гап эмас. Бунинг қандай оқибатларга олиб келишини ҳар бир киши билади.

Тарихдан маълумки, нафақат тараққиёт, балки орқага қайтиш ҳам бўлади. Ўтган йилги август воқеалари оқибатида амалда буржуа-демократик революция юз берди. Унинг ўзига хос хусусияти шундан иборатки, илк бор айрим республикалар тоталитар бўлса-да, ҳар ҳолда социализмдан постсоциализмга, тўғрироғи, эҳтимол, «халқ» сўзи қўшимчаси билан капитализмга ўтмоқдалар. Партияда раҳбарлик лавозимларини эгаллаб ўзига обрў орттирган КПСС-нинг кечаги раҳбарлари ана шу ўтишнинг йўлбошчиларидир. Уларнинг баъзилари коммунистик партиядан ўзларини четга тортишни афзал кўрдилар, бошқалари поппулизм тўлқинида юқорига чиқиб жанговар антикоммунистларга айландилар, учинчилари социалистик идеалларга содиқ қолдилар. Умуман олганда мамлакатда антикоммунизм бош кўтармоқда. Энди коммунистлар ҳуқуқларини муҳофаза қилишга тўғри келмоқда. Баъзи ерларда улар таъқиб қилина бошланди.

Мустақил давлатларнинг ҳозирги Ҳамдўстлигида Арманистондагидек икки хил қарама-қарши система муроса қилиб яшамоқда, қисман Россияда капиталистик ижтимоий муносабатлар реставрация қилинмоқда. Россия бош министрлигига номзод С. Федоров унинг дастури халқ капитализмини бунёд этишини кўзда тутишини яширмайди ҳам. Ўрта Осиё эса кўп жиҳатдан социалистик йўлни танлашга мойил.

Тарих иккита антигонистик формация тинч муроса қилаётган давлатни ҳалигача билмайди, «ким — кимни» масаласи, бахтимизга, ҳозирча кун масаласига чиқмаган. Наҳотки, қалқиб турган дунё яна ичичидан миллий тил муаммолари ёрдамида қўпорилиши керак бўлса? Ишончим комилки, буни ҳеч ким хоҳламайди.

Кейинги икки-уч йил ичида Республикамиз русий забон аҳолининг кўчиши туфайли ҳар йили эллик мингдан ортиқ кишини йўқотмоқда. Улар орасида малакали мутахассислар оз эмас. Республика аҳолисининг сони фақат юқори табиий ўсиш ҳисобига кўпаймоқда, бу ўсиш мамлакатдаги ўртача даражадан уч баравардан юқоридир. Лекин ҳар мингта чақалоқдан 44—45 таси бир ёшга етмай вафот этмоқда, бу эса умуман мамлакатдагидан қарийб икки баробар юқори. Наҳотки, ана шу ва шунга ўхшаш бошқа муаммолар тўғрисида ўйламаслик керак?

Ўзбекистон аҳолисининг йилига 600—700 киши даражасида юқори суръатдаги ўсиши яқин келажакда ҳам сақланиб қолади. Ҳолбуки, Ўрта Осиё республикаларида турмуш даражаси Иттифоқдаги ўртача кўрсаткичлардан анча орқада қолмоқда ва амалда кўтарилмаяпти. Ўзбекистоннинг йигирма миллионли аҳолисидан тўққиз миллион киши ҳаётий эҳтиёжларини қондирмайдиган яшаш минимумига эга. Бу ҳол миллатлараро муносабатларда доимо кескинлик манбаи бўлиб келмоқда ва жиноятчиликнинг ўсиши хуфия иқтисодиёт туфайли янада чуқурлашмоқда. Соф кўринишда миллатлараро муносабатлар бўлмайди. У доимо аҳоли кенг қатламлари манфаатларига бевосита дахлдор бўлган иқтисодий, социал ва бошқа муаммолар мажмуидир. Шу сабабли миллий сиёсатни қайта қуриш базисли иқтисодий ва социал вазифаларни рўёбга чиқаришдан бошланиши керак.

Масалан, Ўзбекистонда миллий ва миллатлараро муаммоларни ҳал этиш кўп жиҳатдан аҳолининг иш билан бандлиги самарадор бўлиши билан боғлиқдир. Республикада ҳозир меҳнатга лаёқатли бўлса-да, ижтимоий ишлаб чиқариш соҳасида банд бўлмаган бир миллиондан икки миллионгача киши бор. Чуқур илмий ишлаб чиқилмагани туфайли меҳнат ресурсларидан рационал фойдаланиш борасида қабул қилинган мақсадли комплекс дастурамалда рўёбга чиқарилмаяпти. Унда белгиланган кўрсаткичлардан орқада қолиш йилдан-йилга ўсиб бормоқда. Охирги вақтдаги низоларнинг кўпига кишиларнинг ишга жойлаштирилмаганлиги сабаб бўлмоқда.

«Ана шу ҳатти-ҳаракатлар замиридаги энг катта хавф, айтиш мумкинки, фожиа, — деб ҳақли равишда таъкидлади Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов, — ижтимоий хуружларни, одамларнинг норозилигини кейинчалик ҳеч қандай куч билан ўчириб бўлмайдиган, сон-саноқсиз ва ўнглаб бўлмайдиган кулфатлар, жудоликлар келтирадиган, ҳаммамиз учун энг қимматли нарса — ҳеч айби йўқ кишилар ҳаётига зомин бўладиган ёнғин хавфини келтириб чиқарадиган миллатлараро тўқнашувлар ўзанига буриб юборишга уринишдир». Сўнгра: «Қонунларимиз, баъзан жуда юмшоқ жазо белгиловчи қонунларимиз панасига яшириниб, адолатли жавобгарликдан ва қасосдан қутулиб қолиш имкониятига эга бўлиш учун бундай ғаламислар ҳамиша бир четда юришларини фотосуратларда кўриш мумкин» («Совет Ўзбекистони», 1990 йил 4 август).

Биз социал-сиёсий вазиятни ва жамоат осойишталигини издан чиқаришларда норасмий уюшмаларни айблашга одатланиб қолдик. Бу гал қалқиб турган дунёни Э. Юсупов билан Г. Ҳидоятовнинг юқорида тилга олинган мақоласи бузди. Ундан олинган айрим кўчирмалар қўлма-қўл юрмаслиги ва юртдошларимизни ташвишга солмаслиги учун унга нафақат ушбу журнал орқали, балки республика газеталари саҳифаларида ҳам баҳо берилса мақбул бўларди.

Б. МИРЕНСКИЙ,
юридик фанлар доктори.
(«Халқ ва демократия» ойномаси, 1992 йил, 2-сон).

ҚАЕРДАСАН, «МАШЕНЬКА»?

«СЕМЬЯ» ҳафтаномаси шу йил 2-сонида «Навоиазот» бирлашмаси «Машенька» номли бўр ишлаб чиқара бошлади» деган хабарни чоп этди. У шундай ёзади: «Бу бўр мактаб машғулотларида ишлатилмайди, аксинча суваракларни йўқотишда қўлланилади». Табиийки, «болажон» рўзномага бу ном маъқул келмайди. Шунинг учун таҳририят «Мосбитхим»га денгиз мушугига қарши қўлланиладиган дори ишлаб чиқаришни тавсия этади ва бу доринииг номини «Зулфия» деб аташ таклифини киритади.

Бу савол бизни қизиқтириб қўйди. Шу мақсадда бирлашма ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Раҳмат Омоновга учрашдик. Раҳмат ака ишлаб чиқариш режасида умуман бундай маҳсулот йўқлигини айтди. Қаранг, қитмирлик қиламан, деганга сохта маълумот топиш мушкул эмас экан.

М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ҳаёт пири бадавлат боболаримизу момоларимиз билан гўзал ва боқий. Улар ўтмиш билан бугуннинг ўртасида тургувчи улуғ сиймолардир.

«Момолар демишларки...» — тирикликнинг ҳикояси, тирикликнинг ибтидоси ана шундай сўзлар билан бошланади. Зеро, унда хосият кўп, файз бор.

Жиззах вилояти Пахтакор районининг «Пахтакор» совхозида истиқомат қиладиган Эргашой она Шомуродованинг тўрт фарзанди, 11 нафар неваразу олтмишдан ортиқ чевараси бор. Она бу йил 90 ёшга тўлди. Шу муносабат билан кенжа чевараси — Иродахон онани табриклагани келди. Демак, ҳаёт абадий: у авлодлар силсиласида давом этаверади.

Умарали ХУШВАҚТ олган сурат.

РЕСПУБЛИКА ҲАЁТИ

НУКУСДА ТРОЛЛЕЙБУС

НУКУС. Шаҳар кўчаларида троллейбус қатнаяпти.

НУКУС ва москвалик мутахассислар ҳамкорликда амалга оширган бу тадбирдан сўнг шаҳар кўчаларида қатновчи автобусларнинг юки енгиллашди. Ҳозир Калинин кўчаси — Темир йўл вокзали ўртасида қатнайдиган навбатдаги линияларда электр симлари монтаж қилинаяпти.

●

БИР ЙУЛА ИККИТА

ШУМАНАЙ. Кунига ўн тонна нон ёпадиган нoввойхона қуриладиган бўлди.

ШУ ишни бажарадиган мавжуд корхоналар қуввати камлик қилаяпти. Кечки пайтлар нон тақчиллиги сезилаётир. Шу боис янги новвойхонани қисқа вақтда қуриб ишга тушириш мўлжалланди. Бундан ташқари йилига 10 миллион дона ғишт ишлаб чиқарадиган завод ҳам қад кўтаради.

●

ХАЙРИЯ ЭГАСИНИ ТОПДИ

БУХОРО. Шаҳар аҳли Голландиядан хайрия олди.

ҲОЗИР Ғарбий Оврупа фуқаролари нималарга муҳтожлигимизни яхши билишади. Инсонпарварлик ёрдами кўрсатган хорижийлар дори-дармонлар, бир бор қўлланадиган дори игналар юборишибди. Хайрия зарур деб топилган болалар уйлари, шифохоналарга тарқатилди.

●

ХАРИДОРГИР ГИЛАМЛАР

НАВБАҲОР. «Бухоро» жамоа хўжалиги ҳудудида гилам тўқиш цехи ишга тушди.

КОРХОНАДА 18 тўқувчи меҳнат қилаяпти. Улар тайёрлаган ранг-баранг гиламларнинг дастлабки туркумини Ўрусия ишбилармонлари харид қилишди. Корхона мутахассисларининг айтишларига қараганда, яқин келажакда цехни кенгайтиришга имконият яратилади.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

«ШАҲРИ-ХОН» Брокерлик фирмаси

ТАШКИЛОТЛАР, МУАССАСАЛАР, КИЧИК КОРХОНАЛАР, КООПЕРАТИВЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ХУСУСИЙ МУЛК ЭГАЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«Шаҳрихон» брокерлик фирмаси хом ашё, ускуналар, халқ истеъмоли моллари, қурилиш материаллари ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини харид қилиш ёки сотиш, шунингдек, бартер усулида собиқ СССР ҳудуди ва хорижий мамлакатлар билан мол алмаштиришда Сизга ёрдам беради.

Биз билан ҳамкорлик қилинг, омадингиз юришади!

Бунинг учун фирманинг воситачи брокерларига ёки Шаҳрихон шаҳар, Шелковичная кўчасидаги 11-уйга мурожаат қилинг.

Телефонлар: **2-39-05, 2-38-85.**

МУФТИГА МУКОФОТ

У МИСР ЖУМҲУРИЯТИНИНГ 1 ДАРАЖАЛИ ИЛМ ВА ФАН ОРДЕНИ БИЛАН ТАҚДИРЛАНДИ

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон мусулмонлари диний бошқармасининг раиси, муфтий Муҳаммад Содиқ МУҲАММАД ЮСУФ мухбиримиз билан суҳбатда қуйидагиларни ҳикоя қилади:

— Шу йилнинг 25—29 январида Маккаи мукаррамада Бутун Ислом олами уюшмаси таъсис кенгашининг 31-мажлиси бўлиб ўтди. Унда янги аъзо сифатида иштирок этиш бахтига муяссар бўлганимдан хурсандман ва Аллоҳга шукрлар айтаман.

Мажлисни подшоҳ Фаҳд ибн Абдулазиз номидан Амир Сауд ибн Абдулмуҳсин очдилар. Биринчи мажлисда менинг кенгашга аъзо бўлганлигимни эълон қилиб, табрикладилар.

Кенгаш ўз иши давомида ислом оламининг биринчи кундаги муаммоларини муҳокама қилди. Бизнинг диёримизга алоҳида эътибор билан қаралди. Қабул қилинган қарорлардан 30 дан ортиғи бизга тегишли бўлиб чиқди. Мажлис давомида мен уч-тўрт марта сўзга чиқиб, ҳозирги ҳолат, муаммолар, режалар ва уларни амалга ошириш хусусида сўзладим.

Бутун Ислом олами уюшмасининг таъсис мажлиси ислом давлатлари уюшмасига аъзо мамлакатлар раҳбарларига мурожаат қилиб, жумҳуриятимизни тан олишга, уларни биз билан сиёсий, иқтисодий, маданий ва бошқа соҳаларда мустаҳкам алоқалар ўрнатишга даъват этди. Жумҳуриятимиз Президентига табрикнома юборишга қарор қилинди. Хуллас, сиз билан биз учун зарур бўлган барча масалаларда ўзининг тегишли хулосасини баён этди. Ислом олами раҳбарларига бизнинг жумҳуриятимизни ислом давлатлари уюшмаси ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлиши учун қўлларидан келган барча имкониятларни ишга солишга чақирди.

Мажлис тугаши билан Миср Араб Жумҳурияти Президенти Муҳаммад Ҳусни Муборак фармонига асосан Миср Жумҳуриятининг биринчи даражали Илм ва фан ордени билан мукофотлаш маросимида ҳозир бўлиш учун махсус тайёрада Қоҳирага йўл олдик.

Маросимдан олдин Президент Ҳусни Муборак мени алоҳида қабул қилди. Қабулда, шунингдек Миср бош вазири Отиф Сидқий, вақф ишлари вазири Муҳаммад Али Маҳжуб, ал-Азҳар дорилфунунининг шайхи Жодул Ҳақ Али Жодул Ҳақ, Миср бош муфтийси Муҳаммад Саййид Тантови ва машҳур аллома шайх Муҳаммад Ғаззолий иштирок этдилар.

Суҳбат давомида диёримиздаги янгиликлар, ўзаро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш ҳақида сўз борди.

Мукофотлаш маросими ал-Азҳар дорилфунунининг мажлисхонасида бўлди. Унда барча вазирлар, дипломатлар ва мисрлик кўп сонли уламолар иштирок этдилар. Мукофотланганлар орасида Бутун Ислом олами уюшмасининг бош котиби, доктор Абдулло Умар Насиф, Бутундунё Ислом Даъвати жамиятининг бош котиби, доктор Муҳаммад Аҳмад Шариф, Судан Жумҳуриятининг собиқ раҳбари, генерал Абдураҳмон Сиваруззаҳаб ва камина бор эдилар.

Мукофотланганлар номидан сўзга чиқиб, Президент Муборак ва Миср халқига ташаккурлар айтиб, Бутун Ислом оламини бизнинг жумҳуриятимиз билан мустаҳкам алоқа боғлашга даъват этиш бахтига муяссар бўлдим.

Махсус тайёрада яна Маккага қайтиб бориб, ўзим аъзо бўлган Бутундунё Масжидлар олий кенгашида иштирок этдим. Унда ҳам сўз олиб, диёримиздаги масжид қуриш, мавжудларини таъмирлаш, таълим-тарбия ишлари ҳақида гапириб, уларни бу ишда биз билан ҳамкорлик қилишга чақирдим. Мазкур мажлисда ҳам диёримиз манфаатларини кўзлаган бир қатор қарорлар қабул қилинди, бошқа вақтдагидек бу сафар ҳам умра қилиб, Каъбани тавоф айладим.

Шуни алоҳида айтмоқчиманки, бу сафар кутилмаган катта бир бахтга эришдим. У ҳам бўлса, муқаддас Каъбатуллоҳ ичига кириб, икки марта ибодат қилиш бахтига мушарраф бўлдим. Шунингдек, Мадинаи мунавварага бориб, пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг қабрларини зиёрат қилдим. Ўшандоқ улуғ, дуо қабул бўладиган жойларда халқимизнинг бахту саодатини сўраб, мустақиллигимизнинг мустаҳкам бўлишини тилаб, Аллоҳ таолога ёлвориб, дуолар қилдим. Аллоҳ таоло кўпнинг қаторида ушбу дуоларни қабул айлаган бўлсин. Барчамизни унинг ўзи тўғри йўлга бошласин.

Суҳбатдош:
Исмат ХУДОЁР.

УНИНГ НОМИ—«СИҲАТ»

ИСТАЙМИЗМИ-истамаймизми, бозор иқтисодиёти остонамиздан ҳатлаб ўтди. Бундай шароитда ақлу заковатини ишга солган тадбиркор кишигина ютади. Шу боис Ўзбекистон Фанлар академияси кимё институти олимлари нафақат ўзларининг, балки деҳқонлару саноат корхоналарининг ҳам ҳамёнлари бўшаб қолмаслиги чораларини изламоқдалар. Яқинда улар ғўза баргини сунъий тўкувчи «Сиҳат» дефолиантини ишлаб чиқариш технологиясини яратдилар. Шу йилнинг ўзидаёқ Фарғона азотли ўғитлар заводида мазкур дефолиантни тайёрлашга киришиш режалаштирилаётир. «Сиҳат»нинг афзаллиги шундаки, у ғўза баргларини текис тўкиш билан бирга ҳосилдорликни оширишда ҳам қўл келади.

Шу пайтга қадар мавжуд дефолиантлар Россия шаҳарларидан не-не оворагарчилигу сарсонгарчиликлар эвазига келтириларди. «Сиҳат»дан фойдаланиш ортиқча сарф-харажатларга барҳам беради.

ИНСТИТУТДА КИЧИК КОРХОНА

ЎЗБЕКИСТОН Фанлар академияси кимё институтида «Химтехсис» кичик корхонаси ишга тушди. Унинг ўзига хос томони шундаки, моддий бойлик яратилмайди, бироқ саноат ва қишлоқ хўжалигига минг-минг сўмлаб фойда келтирилади, атроф муҳити софлиги сақланади.

Қандай қилиб, дейсизми? Профессор Шавкат Номозов раҳбарлигидаги бу корхонада қишлоқ хўжалиги учун энг арзон, қулай, экологик жиҳатдан тоза ўғитлар технологияси ишлаб чиқилади. Айни пайтда фосфорсиз ўғит — УФАКС технологияси яратилди. Корхона муассисларидан бири — Олмалиқ кимё заводи яқин кунлар ичида уни ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ниятида. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, УФАКС ишлаб чиқаришга мослаштирилган цех бир йилда 25—30 миллион сўм соф фойда келтирар экан. Шу йилнинг ўзидаёқ 55 минг тоннадан зиёд ана шундай ўғит тайёрланиб, қишлоқ хўжалигига етказиб берилади.

М. ХОЛМАТОВА.

Ташвишли хабар

ТАШМАЧИ САЙЁҲЛАР

ВИЛОЯТ эл мулки посбонлари шу йил 10 январга ўтар кечаси уюштирган «ов» мазмун-манзарасига кўра саргузашт фильмларда тасвирланган воқеаларга ўхшаб кетади.

...Махачқалъалик Комил ва Элдорхон Муртошевлар янги йилнинг дастлабки кунларида яхшигина «луқма»дан дарак топиб, меҳмондўст Хоразмга йўл олишди. Мақсад: 867-махсус поездда қуёшли воҳа томон йўл олган ҳамюрт сайёҳлар ташрифига тараддуд кўриш, аниқроғи — улар келгунча бирор «қора кун» учун асқотадиган нарсаларни харид қилиш ва поездга ортиб, улар билан биргa ортга қайтиш эди. Афтидан, шу сингари «фахрли» вазифани аввал ҳам қойиллатиб ташлашган шекилли, ишни ҳаш-паш дегунча уддалаб қўйишди.

«Ҳожатбарор» мезбонларнинг беминнат ҳиммати туфайли ҳамшаҳарлар пойқадами сахий воҳага етгунча 76 қутига (ҳар бири 20 кило) жойланган сариёғ, 30 қутида (ҳар бирида 45 дона) қуюлтирилган сут, 300 дона коса, Хоразмнинг ўзида анқонинг уруғига айланган чет эл пойафзаллари, қизларнинг жундан тайёрланган кийимлари, бозори чаққон бошқа матоҳлар Урганч темир йўли бош бекатидан қўл узатса етгудек жойда тахт этиб қўйилди. Юкни поездга ортишса, бас. Аммо ортиша олмади. Сезиб қолишди. Лекин «меҳмонлар» ҳам анойи эмас. Аёзли ва ёғинли қиш тунида Оллаёр Абдримов бошқарган 26—20 ХЗЛ белгили давлат автомашинасини 1000 сўмга ёллаб, Шовот темир йўл бекати томон йўл олишди. Изқуварлар ҳам баргида юрадиганлар хилидан. Уларнинг тусмолига кўра поезд машинисти составни ана шу бекатда тўхтатишга ваъда берган. Тахмин тўғри чиқди. «Арзимас юк»ни гарданига олган машина сайёҳлар поезди келишига 20 дақиқа қолганида (вақт тунги соат 4 га яқин эди) бекат майдончасига кириб келди. «Совға-салом»ни вагонларга ортишга улгуришмади. Шундоғам бечораҳол турмуш кечираётган воҳа аҳлини ризқ-насибадан маҳрум этишга қаратилган яна бир ножўя хатти-ҳаракатга чек қўйилди. «Уддабуррон» сайёҳларнинг «дўстона» ташрифи шу тариқа ниҳоясига етди. Аммо ўз элини куппа-кундуз куни талаб кетишга йўл очиб берган «ҳожатбарор» мезбонлар хатти-ҳаракати ниҳоясига етганича йўқ. Улар ҳозирча сурурини сурушмоқда. Уларнинг шоҳона ҳаётини энди тергов-суриштирув идоралари бузиб юборишса, ажабмас.

Халқ мулки посбонларининг бу каби хайрли ишлари оз эмас. Вилоят ички ишлар бошқармаси матбуот хизмати хабарларига қараганда, Ҳожибой Юсупов бошлиқ иқтисодий жиноятчиликка қарши кураш бўлими ва Омонбой Иброҳимов раҳбарлик қилаётган ноёб ва моддий бойликларни четга чиқаришни назорат қилиш бўлинмаси халқ мулки, ризқ-насибасига чанг солаётганлар, ўғри-қаллоблар, хуфия иш кўрувчилар билан пинҳоний жанг қилишаяпти. Уларнинг синчков ва ўткир нигоҳлари шарофатидан 12 минг сўмлик харидоргир мол ва буюмларни яшириб қўйган урганчлик сотувчи Ўғилжон Юсупова, бир харидорнинг ўзидан 66 сўм ўрнига 150 сўм пул юлқиш билан чекланмай, 2173 сўмлик бозори чаққон кийим-кечак ва буюмларни хуфия гумдон этиш режасини тузган яна бир урганчлик савдо ходими Ойбиби Жабборова, 4 шиша арақ сотиб, чап чўнтаги учун 70 сўм пул ишлаган ошхона ходими Артур Машарипов, оз эмас — нақд 15 минг сўмлик харидорбоп молларга отасининг баҳосини қўйишни мўлжаллаган хивалик «уста» тижоратчи Исмоил Раззоқов, 14,5 минг сўмлик молларни сотувчи ва харидорлар кўзидан киприклари остида «асраб» келаётган Урганчдаги «Олтин воҳа» дўконининг устамон омборчиси Мурод Отабоев каби текинхўрларнинг кирдикорлари фош этилди. Ишбилармон ходимлар тадбири туфайли ўтган уч ой ичида элнинг қарийб 5 миллион сўмлик ризқ-насибаси «куйён» бўлишдан, ўзгалар жиғилдони, ҳасмига тушишдан асраб қолинди. Кўплар ҳимоясиз ва муҳтож омма ҳисобига кун кўришдек жирканч ишга қўл уролмайдилар энди. Қанийди, бошқа қаланғи-қасанғилар ҳам шу сингари адолат ҳукмига рўпара бўлишса?

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

АВТОБИРЖА ИШ БОШЛАДИ

Тошкентдаги «Баҳор» концерт залида 5 февраль куни республика универсал автотранспорт биржасини таништириш ишчанлик вазиятида ўтди.

«Тантанали қисм»дан кейинроқ бошланган дастлабки савдо бу тадбирга ўзига хос тус берди. Автомашиналар, прицеплар, аравачалар, ёнилғи-мойлаш материаллари, эҳтиёт қисмлар, бошқа турдаги айрим моллар, бунинг устига транспорт «мавзуси» билан боғлиқ бўлган моллар ҳам савдога чиқарилди. Унда Тошкент, Ўзбекистоннинг бир қанча вилоятлари, шунингдек Тожикистондан 30 дан кўпроқ брокер қатнашди. Савдода иштирок этган брокерларнинг фикрича, дастлабки савдо сотишга қўйилган маҳсулотларнинг миқдори жиҳатидан камтарона бўлди, лекин биржанинг истиқболи бор, бу хусусда фикрларда тафовут бўлмади.

Бироқ Ўзбекистон автомобиль биржасининг ўзига хос хусусиятлари уни бутун республикада тузилган товар — хом ашё биржаларидан ажратиб туради. Бу ҳақда биржани таништириш мақсадида Ўзбекистон автомобиль транспорти вазири, иқтисод фанлари доктори Л. А. Аҳметов аниқ-равшан гапирди. Савдо, молларни қайтадан сотиш эмас, балки юк ташишда ёрдам бериш, моддий бойликлар ишлаб чиқарувчиларни ана шу бойликларни керакли жойларга элтиб берадиганлар билан бирлаштириш биржа ишининг асосий мақсадидир. Дастлабки ҳисобларга қараганда, биржа фаолиятида савдо фақат 30—40 фоизни, ҳатто ундан ҳам камроқни ташкил этади. Қолганлари транспорт хизматидир. Бу эса тарифлар қимматлашиб бораётган шароитда автомобиллардан тўлароқ фойдаланишдек ўткир муаммони ҳал қилишга ёрдам беради.

Ўзбекистон биржалари конгрессининг президенти, академик П. Ҳабибуллаев, республика Ишбилармонлар иттифоқининг раиси М. Жўраев ўз нутқларида бозор иқтисодиётини ривожлантиришда янги биржанинг муҳим аҳамиятини таъкидладилар.

Ўзбекистон автомобиль биржаси дастлабки вақтда ойига бир-икки марта савдо ўтказиши кўзда тутилмоқда.

ЎзАхборот.

ФАРЗИН фирмаси

ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁРМИЗ!

«ФАРЗИН» фирмаси «Шарп» фирмасининг рангли телевизор (72 мультисистема), видеомагнитофон, видеокамера (кичик кассетали)дан иборат учлигини пул ўтказиш йўли билан сотади. Бундан ташқари Сиз телефакс, автомат жавоб қайтаргич ва сканерларни нақд пулга сотиб олишингиз мумкин.

Мабодо бирон нарса харид қилмоқчи ёки сотмоқчи бўлсангиз, буюринг, хизматингиз бош устига.

Телефонимиз: **33-82-32.**

ЯПОН ТИЛИНИ ЎРГАНИНГ

Ўзбекистон Маданият жамғармаси биносида япон тили ва алифбосини ўрганиш бўйича фақат 2 ойлик курс очилмоқда. Машғулотларни япониялик ўқитувчи, ўзбекча сўзлаша оладиган Хироши ОКАВА олиб боради. Ўқишга имкони бўлган барча фуқаролар таклиф этиладилар.

Ўқув нархи — 1000 сўм. Дарслар 6 мартдан бошланади.

Манзилимиз: **Тошкент шаҳри, Маяковский кўчаси, 6-уй.**

Телефон: **33-04-28.**

Метронинг **Ҳамид Олимжон бекати.**

Троллейбуслар: **4, 5, 17, 18. Тельман номли маданият ва истироҳат боғи.**

ТУЗАТИШ

Рўзноманинг 15 февраль сонидаги «Хоразмда ҳоким маҳкамаси» сарлавҳали ахборотда «Хоразм вилоят кенгаши раёсати ва унинг ижрокоми ўз фаолиятини тугатган деб ҳисоблансин» деган жумла «Хоразм вилояти кенгаши ва унинг ижрокоми...» тарзда хато ёзилган.

Таҳририят хато ўтказган ходимга нисбатан чора кўрди ва бунинг учун муштарийлардан узр сўрайди.

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон МУХТОРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-07-94, 33-07-48, 33-10-60. Эълонлар бўлими: 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма № 217. 100000 нусхада чоп этилади.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 21.00.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12